

VUOSIKERTOMUS

1997

LAROX

Separates the best from the rest

Sisältö:

Larox lyhyesti	1
Kehitys 1997	1
Toimitusjohtajan katsaus	2
Larox-konserni	4
Kaivos- ja metallurginen teollisuus	6
Kemianteollisuus	8
Larox Service	10
Larox-venttiilit	11
Laroxin historia	12
Larox Oy:n hallitus	14
Liiketoiminta- ja myyntialueet sekä palveluyksiköt	15
Larox-verkosto	16

Toisessa niteessä

Hallituksen toimintakertomus	1
Tuloslaskelmat	3
Taseet	4
Rahoituslaskelmat	6
Tilinpäätöksen liitetiedot	7
Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä	13
Tilintarkastuskertomus	13
Tietoja osakkeista	14
Konsernin kehitys 1992 - 1997	15
Tunnuslukujen laskentaperiaatteet	16

Larox-sijoittajainformaatio 1998

Vuonna 1998 Larox julkaisee vuosikertomuksen lisäksi kaksi osavuosikatsausta, ensimmäisen ajalta 1.1.-30.4.1998 torstaina 28.5.1998, ja toisen ajalta 1.1.-31.8.1998 torstaina 1.10.1998.

Laroxin muuta sijoittajainformaatiota on tilattavissa Larox Oy:stä, puhelin (05) 668 811, telefax (05) 668 8277, sähköposti info@larox.com

Larox Oy:n B-osake noteerataan Helsingin Arvopaperipörssin OTC-listalla. Tiedot osakkeesta on saatavissa internetistä Helsingin Arvopaperipörssin ylläpitämästä palvelusta osoitteesta http://www.hse.fi/suomi_yhtiot_lar.html. Internetissä tietoa Larox-konsernista on myös osoitteessa <http://www.larox.com>

Laroxin arvot

Asiakslähtöisyys

Olemme olemassa asiakasta varten
Asiakslähtöinen organisaatio
Paikallinen asiakaspalvelu
Joustava toiminta asiakkaan tarpeiden mukaan

Luotettavuus

Teemme mitä lupaamme
Luotettavat koetulokset
Tarkat laskelmat
Oikea-aikaiset toimitukset
Taattu jälkihuolto
Rehellisyys

Laadukkuus

Toimimme ammattitaitoisesti ja tehokkaasti alusta loppuun
Jatkuvasti kehittyvä laatu-järjestelmä
ISO 9001 -sertifikaatti
Laatujohdaminen

Johtava osaaminen

Hiemme osaamisemme huippuunsa
Tuotekehitys
Henkilöresurssit
Jatkuva koulutus

Maailmanlaajuinen läsnäolo

Palvelemme asiakkaitamme kuudella mantereella
Kansainvälinen toiminta
Paikallinen asiakaspalvelu

Reilu peli

Toimimme avoimesti ja rehellisesti niin keskenämme kuin asiakkaidemme kanssa
Avoimuus
Tasapuolisuus
Positiivinen kannustus
Rakentava kritiikki

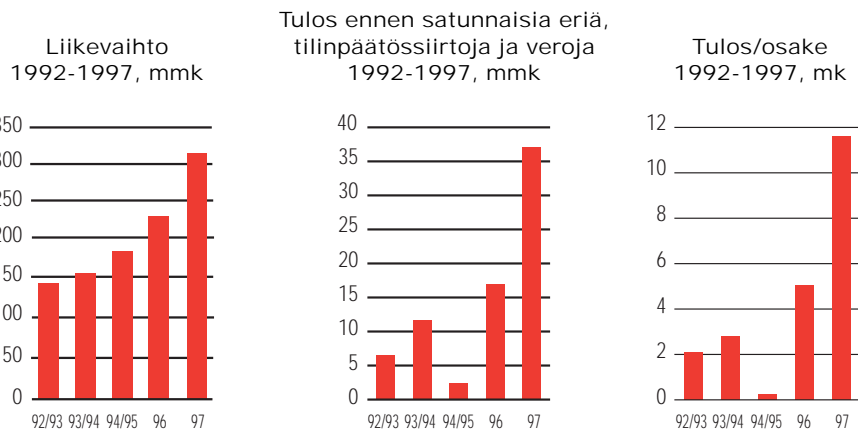
Laroxin toiminta jakautuu nesteen- ja kiintoaineenerotuksen sekä letkuventtiilien liiketoimintoihin. Näille alueille Larox on kehittänyt ratkaisuja, joiden avulla eri prosessiteollisuuden asiakkaat voivat säästää energiaa ympäristöystävällisesti, yksinkertaistaa tuotantoprosessejaan ja parantaa lopputuotteensa laatua. Laroxin päätuotteet ovat automaattiset painesuodattimet, imusuodattimet, sakeuttimet ja letkuventtiilit.

Konserniin kuuluu emoyhtiön lisäksi kuusi tytäryhtiötä ja kahdeksan myyntikonttoria. Konsernin palveluksessa on 281 henkilöä.

Tällä hetkellä yli 550 Laroxin painesuodatinta ja yli 12 000 Larox-venttiiliä on toiminnassa yhteensä yli 50 eri maassa.

Tilikausi 1997

(1 000 mk)	1997	1996	Muutos, %
Liikevaihto	310 519	233 120	33,2
Käyttökate	55 533	36 055	54,0
% liikevaihdosta	17,9	15,5	15,4
Liikevoitto	43 157	24 415	76,8
% liikevaihdosta	13,9	10,5	32,4
Tulos ennen satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja	37 075	16 993	118,2
Sijoitetun pääoman tuotto, %	27,4	15,8	73,4
Omavaraisuus, %	29,1	26,1	11,5
Taseen loppusumma	239 594	175 179	36,8
% liikevaihdosta	77,2	75,2	2,7
Tulos/osake	11,60	5,05	129,7
Investoinnit	15 630	12 281	27,3
Henkilöstö keskimäärin	281	268	4,9
Liikevaihto/henkilö	1 105	870	27,0
Tilauskanta 31.12., mmk	59	57	3,5

LAROXIN KAHDESKYMMENES TOIMINTAVUOSI OLII MENESTYKSEKÄS. VUODELLE 1997 ASETETUT KANNATTAVAN KASVUN TAVOITTEET TOTEUTUIVAT. NETTOTULOS YLI KAKSINKERTAISTUI EDELLISEEN VUOTEEN VERRATTUNA JA OLI 30,8 MILJOONAA MARKKAA. LIIKEVAIHTO KASVOI YLI 33 PROSENTTIA 310 MILJOONAAN MARKKAAN. SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO PARANI EDELLISESTÄ VUODESTA 27,4 %:IIN. LIIKEVAIHTO HENKILÖÄ KOHDEN KASVOI YLI MILJOONAN MARKAN JA OMAVARAISUUSASTE NOUSI 29,1 PROSENTTIIN.

Laroxin molemmat liiketoiminta-alueet, nesteen- ja kiintoaineenerotus sekä letkuventtiilit saavuttivat niille asetetut tavoitteet. Keskittymisen sellaisiin prosesseihin, joissa Laroxin palvelut tuovat asiakkaille selkeimmät hyödyt perinteisiin menetelmiin verrattuna, on osoittautunut oikeaksi päätökseksi molemmilla liiketoiminta-alueilla.

Asiakkaiden tarpeet ymmärrettävä

Ympäristönsuojelu ja energian säästö sekä tarve kasvattaa tuottavuutta asettavat Laroxin asiakkaat erittäin kovien haasteiden eteen tulevaisuudessa. Asiakkaat yksinkertaistavat ja tehostavat tuotantoprosessejaan ja prosessoivat samalla entistä vaikeampia aineita. Larox on nyt ja tulevaisuudessa mukana, kun näitä haasteita ratkotaan nesteen- ja kiintoaineenerotuksen sekä letkuventtiili-

litekniikan menetelmin. Tähän meillä on erinomaiset mahdollisuudet reagoimalla nopeasti asiakkaiden tarpeisiin ja haasteisiin.

Laroxin tavoite on lisätä entises-

tään osaamistaan valituissa teollisuuden prosesseissa. Tästä osoituksena on 20 prosentin osakkuuden osto tarkkelysprosseihin keskittyvästä insinööritoimistosta. Osakkuus

LAROXIN TOIMITUSJOHTAJA TIMO VARTIAINEN KESKUSTELEEE
EUROHITSAAJA JUHA SOHKASEN KANSSA LAROXIN
TUOTANTOTILOISSA LAPPEENRANNASSA

lisää Laroxin osaamista ja kilpailukykyä tärkkelysprosessien laitetoimittajana maailmanlaajuisesti.

Myös Laroxin organisaatiota vahvistettiin vuoden aikana useilla uusilla prosessiosaajilla ja muiden tärkeiden alueiden osaajilla. Nämä uudet voimavarat vahvistavat menestymisen mahdollisuuksia entisestään.

Mielenkiintoisia kehitysnäkymiä aukeaa myös aloitetusta yhteistyöstä chileläisen insinööritoimiston kanssa. Toimitamme yhteisenä projektina kokonaisen suodattamon kuparirikasteen vedenerotukseen. Yhteistyössä hyödynnetään Laroxin osaamista prosessi- ja laitetoimittajana vahvistettuna yhteistyökumppanin kokonaistoimitusten projekti-osaamisella.

Oleellista on kannattava kasvu
Laroxin tavoitteena on kasvaa myös lähivuosina. Tärkeää on, ettei kasvu tapahdu missään tapauksessa kannattavuuden kustannuksella. Viimeisen kolmen vuoden aikana liikevaihto on kaksinkertaistunut ja samaan aikaan nettotulos on kasvanut 3,8-kertaiseksi.

Vuoden 1997 aikana dollarin kurssin positiivinen vaikutus osaltaan auttoi Laroxin kasvun ja kannattavuuden hyvää kehitystä. Valuuttakurssien kehitys ja erityisesti Aasian taloudellinen tilanne lisäävät vuoden 1998 kehitykseen epävarmuutta. Aasian osuus Laroxin kokonaismyynnistä oli vuonna 1997 vain noin viisi prosenttia, joten alueen markkinatilanteella on Laroxin kasvutavoitteisiin vain välillisiä vaikutuksia. Vaikutukset toteutuvat, jos Aasian kysynnän lasku johtaa investointien pienenemiseen muissa maissa.

Markkinoilla tapahtuvat nopeat ja yllättävät muutokset on pystyttävä kompensoimaan sisäisesti. Laroxin tapauksessa näitä ovat voimakas panostus tuotekehitykseen ja oman toiminnan tehostamiseen. Tällä hetkellä Laroxin tarjoamat palvelut ja ratkaisut ovat kilpailukykyisiä niin laadullisesti kuin niiden tarjoamien etujen puolesta.

Tehot irti organisaatiosta

Viime vuosien aikana toteutetut ja käynnistetyt toiminnan tehostamiseen tähtäävät toimenpiteet alkavat tuottaa tulosta. Päättäneen vuoden tulos on hyvä osoitus laroxilaisten sitoutumisesta ja panostuksesta yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Viime vuoden hyvästä tuloksesta ja saavutuksista maksettiin ylimääräisiä tulospalkkioita yhteensä 3,8 mmk henkilöstölle eri maissa. Suurelle osalle laroxilaisia tämä merkitsi lähes kuukauden ylimääräistä palkkaa.

Kuluvan vuoden aikana viemme jo käynnistettyjä toiminnan tehostamishankkeita eteenpäin. Tavoite on tehostaa toimintaa niin myynnin, tuotannon kuin muidenkin osa-alueiden kohdalla.

Päättäneen vuoden aikana organisoimme toimintaa IVY-maissa lisäämällä resursseja alueelle. Tämän uskotaan tuovan ensimmäisiä näkyviä tuloksia kuluvan vuoden aikana. Kiinassa toimiva yhteisyritys päätettiin lopettaa ja keskittää valmistus Lappeenrantaan. Uudelleenjärjestelyt on käynnistetty päätöksellä lisätä paikallista huolto- ja myyntihenkilöstöä Kiinaan.

Laroxin tuotantoon viime vuosina tehdyt investoinnit on saatu käyttöön hyvin, joten suuriin investointeihin ei

ole tarvetta lähiaikoina. Käynnistettyjen tehostamisohjelmien avulla pyrimme saavuttamaan merkittäviä parannuksia tuotannon tehokkuuteen niin läpimenoajoissa kuin kustannuksissakin.

Laroxin taloudelliset resurssit ovat parantuneet selkeästi kahden edellisen vuoden hyvän tuloskehityksen ansiosta. Olemme selkeästi etene-

TIMO
VARTIAINEN

mässä kohti asetettuja tavoitteita. Haluamme kasvaa kannattavasti keskimäärin 20 prosenttia vuodessa. Koko pääoman tuottotavoitteeksi on asetettu myös 20 prosenttia ja oma-varaisuusasteen tavoite on 40 prosenttia. Näihin tavoitteisiin uskomme pääsevämme lähivuosina.

Laroxin B-osakkeen kurssin kehitys oli myönteinen vuoden 1997 aikana verrattuna Helsingin pörssin HEX- ja OTC-indekseihin. Laroxin positiiviset tulevaisuuden näkymät ja noudatettu osinkopolitiikka mahdollistavat hyvän kurssikehityksen myös tulevina vuosina.

Kiitän lämpimästi kaikkia asiakkaita, yhteistyökumppaneita, Laroxin henkilökuntaa ja osakkeenomistajia päättäneestä menestyksellisestä vuodesta.

Timo Vartiainen

LAROX-KONSERNIN EMOYHTIÖN LAROX OY:N PÄÄKONTTORI SIJAITSEE LAPPEENRANNASSA. LAPPEENRANNASSA SIJAITSEVAT MYÖS KONSERNIN PÄÄTUOTANTOLAITOKSET, JOTKA VALMISTAVAT PAINESUODATTIMIA NESTEEN- JA KIINTOAINENEROTUKSEEN JA LETKUVENTTIILEITÄ KAIKILLE MARKKINA-ALUEILLE. KONSERNIIN KUULUU EMOYHTIÖN LISÄKSI KUUSI TYTÄRYHTIÖTÄ JA KAHDEKSAN MYYNTIKONTTORIA. KONSERNIN PALVELUKSESSA ON 281 HENKILÖÄ.

Konsultoiva myynti ja markkinointi

Larox on johtava nesteen- ja kiintoaineenerotuksen sekä letkuventtiilien erikoisosaaja. Laroxin konsultoiva myynti ja markkinointi pohjautuu asiakkaiden prosessien syvälliseen tuntemukseen.

Koesuodatustoiminta

Larox panostaa vahvasti koesuodatustoimintaan osoittaakseen, että sen ratkaisut merkitsevät järkevää investointia ajanmukaiseen nesteen- ja kiintoaineenerotukseen sekä venttiiliteknologiaan.

Tutkimus ja tuotekehitys

Larox on solminut yhteistyösopimuksen neste- ja kiintoaineenerotuksen professuurin tukemiseksi pitkäaikaisen yhteistyökumppaninsa Lappeenrannan Teknillisen korkeakoulun kanssa. Uusi yhteistyömuoto auttaa LTKK:a kehittämään neste- ja kiintoaineenerotuksen merkittäväksi osaajaksi niin Suomessa kuin ulkomailla.

Tuotanto

Larox on edelläkävijä myös hitsauksen laadunvarmistuksessa. Larox Oy:lle on ensimmäisenä teräsrakennevalmistajana Suomessa myönnetty EN 729-2:n mukainen hitsauksen laatusertifikaatti. Laroxilla EN 729-2 on rakennettu osaksi ISO 9001-laatu järjestelmää. Laatu projektin sivutuotteena Larox Oy on saanut joukkoonsa myös eurooppalaisen jatkokoulutuksen suorittaneen hitsausinsinöörin (EWE), hitsausteknikon (EWT) sekä neljä eurohitsaajaa (EW).

Huoltotoiminta

Larox seuraa laitteiston toimintaa pitkään käyttöönoton jälkeen ja vastaa asiakkaiden muuttuviin prosessitarpeisiin. Larox Service hoitaa varaosatoimitukset, dokumentoinnin, asennukset ja käyttöönottopalvelut sekä tarjoaa asiakkaille teknisen tuen.

LAROXIN RATKAISUT LISÄÄVÄT RIKASTAMOJEN JA METALLURGISTEN LAITOSTEN TUOTTAVUUTTA OPTIMOIMALLA NIIDEN TUOTANTOPROSESSIT SITEN, ETTÄ TUOTANTO YLITTÄÄ ODOTUKSET. LAROX TAKAA LUOTETTAVAT PROSESSITULOKSET JA ASIAKASTYYTYVÄISYYDEN HYÖDYNTÄMÄLLÄ VIIMEISINTÄ LAITE- JA MATERIAALITEKNOLOGIAA SEKÄ KEHITTÄMÄLLÄ NIIN TUOTTEITAN KUIN KOKO TOIMITUSPROSESSIAAN.

METALLIRIKASTEIDEN SUODATUKSESSA TOIMINTA
PAINOTTUI ETELÄ-AMERIKKAAN

Laroxin kaivos- ja metallurgisen teollisuuden liiketoimintaryhmä on erikoistunut kaivosten rikastusprosesseissa ja metallien sekä mineraalien tuotannossa tarvittaviin nesteen- ja kiintoaineenerotusratkaisuihin. Hyvät referenssit eri puolilla maailmaa ovat siivittäneet Laroxin markkina-aseman kehitystä kaivosteollisuuden painesuodattimien hovitoimittajana.

Tänä päivänä Laroxilla on yli 550 toiminnassa olevaa painesuodatinta. Niistä yli 300 on toimitettu kaivos- ja metallurgiseen teollisuuteen.

Laroxin ratkaisujen tehokkuus ja luotettavuus ovat vahvistaneet Laroxin markkina-aseman kehitystä rikasteiden suodatuksessa sekä laajentaneet sovelluskantaa metallurgisessa teollisuudessa. Vaativa asiakaskunta arvostaa Laroxin teknologian mukanaan tuomia hyötyjä: tuotteiden tasaista laatua, ennakoitavaa kakun kosteuspitoisuutta ja tuotannon tehokkuutta.

Toiminnan painopiste Etelä-Amerikassa

Metallirikasteiden suodatuksessa Laroxin toiminnan painopiste on Etelä-Amerikassa. Larox solmi vuoden 1997 aikana laajan yhteistyösopimuksen maailman suurimman kuparintuottajan, CODELCO Chilen kanssa. Tämän yhteistyön hedelmiä olivat myös samana vuonna saadut CODELCO Chuquicamatan ja CODELDO Andinan Larox Power PF -tilaukset.

Muihin vuoden merkittävimpiin Etelä-Amerikan toimituksiin kuului Larox Power PF -toimitus perulaiselle rikastamolle. Lisäksi La Minera Escondida tilasi tilikauden aikana kaksi uutta Larox Power PF -suodatinta Chileen.

Etelä-Amerikan lisäksi Larox vahvisti jalansijaansa Australian ja Pohjois-Amerikan kaivosteollisuudessa.

Laroxin teknologialla on olemassa suuri, kaikkiin maailmanosiin jakautuva markkinapotentiaali metallurgisissa sovelluksissa. Suuntaa tälle kehitykselle viitoittivat vuonna 1997 saadut tilaukset Brasiliasta, Japanista ja Suomesta.

Valmiina vastaamaan haasteisiin

Kaivos- ja metallurgisen teollisuuden markkinat ovat yleisen elintasokehityksen myötä yhä kasvavat. Kilpailu rikasteiden suodatuksessa on kuitenkin erityisen kovaa, eikä yhtään kauppaa voi enää pitää itsestäänselvyytenä.

Kilpailua kiristävät ja prosessiteknologista kehitystyötä vaativat asiakkaiden yhä enenevässä määrin pinnalle nousevat erityisvaateet. Tarve laitteiden yksikkökoon kasvattamiselle on suuri, koska investointi- ja käyttökustannuksia on alennettava. Rikasteet jauhetaan yhä hienommiksi, sillä parhaat malmiot on jo käytetty. Kaivokset ja metallurgiset laitokset siirtyvät yhä enenevässä määrin suljetun kierron prosesseihin. Teollisuuden henkilökunnan määrä ja ammatti-

osaaminen tulevat radikaalisti muuttamaan osaamisen keskittyessä laitteiden perusosaamiseen. Tämä merkitsee kunnossapidon hankkimista ulkoa. Samalla se lisää myös itseohjautuvien laitteiden tarvetta.

Kilpailun myötä Larox on astunut jatkuvan kehityksen, muutoksen ja oppimisen tielle. Mitä vaikeammiksi suodatusprosessit kehittyvät ja mitä enemmän suodatusmenetelmille

JAAKKO-JUHANI
HELSTO

asetetaan tehokkuusvaatimuksia, sitä paremmin juuri Laroxin painesuodattimet niihin soveltuvat. Tämän vuoksi Laroxin painesuodatusteknologia on yhä kannattavampi prosessivaihtoehto kaivosteollisuuden prosesseihin.

KEMIANTEOLLISUUS

JO KAHDENKYMMENTÄ VUODEN AJAN LAROX ON TOIMITTANUT LAITTEITA KEMIANTEOLLISUUTEEN. HISTORIANSA ALKUTAIPALEESTA LÄHTIEN LAROXIN TEKNOLOGIA ON TULLUT TUNNETUKSI TOIMINTAA TEHOSTAVANA JA TUOTTAVUUTTA PARANTAVANA LAITERATKAISUNA. KEMIANTEOLLISUUDEN ASIAKKAILE LAROXIN TEKNOLOGIA MERKITSEE KORKEAMPAA LAATUA, PAREMPAA KANNATTAVUUTTA JA PUHTAAMPIA PROSESSEJA. AVAUTUMASSA OVAT ENTISTÄ LAAJEMMAT MARKKINAT.

TÄRKKELYKSEN TUOTTAJAT
TEHOSTAVAT TUOTANTOON

1990-luvun alusta lähtien Larox on toimittanut yhteensä 19 painesuodatinta tärkkelysprosesseihin. Näistä 14 suodatinta on toiminnassa Pohjois-Amerikassa, kolme Euroopan alueella ja kaksi Aasiassa. Samana ajanjaksona Larox on onnistunut tuntuvasti lisäämään tunnettavuuttaan prosessiratkaisujen osajana bulkkikemikaalien valmistajien keskuudessa.

Tärkkelystuottajat tehostavat tuotantoaan

Tärkkelyksen kysyntä on kasvanut erityisesti Aasian markkinoilla, jossa muuttuneet markkinaolosuhteet edellyttävät suurempia tuotantovolyymejä ja aiempaa korkealaatuisempaa tuotantotulosta sekä ympäristöystävällisempää teknologiaa. Tämän tavoitteen saavuttamisessa Laroxin teknologia on parhaimmillaan.

Laroxin painesuodatusteknologialla prosessoidun tärkkelyksen jäännöskosteusprosentti jää keskimäärin 10 prosenttia alhaisemmaksi kuin sentrifugoidun tärkkelyksen. Alhainen kosteusprosentti lisää kuivaimen tuottavuutta kasvattaen laitoksen kokonaistuotantoa.

Lisäetuna perinteisiin menetelmiin verrattuna Laroxin teknologia tarjoaa vähäisen sähkönkulutuksen. Laroxin painesuodatin vaatii vain noin 10 % sentrifuugien vaatimasta sähköenergiasta. Laroxin ratkaisuilla voidaan myös yksinkertaistaa tuotantoa kor-

vaamalla perinteiset prosessilaitteet - kuten kaksi tärkkelyksen pesuun ja yksi tärkkelyksen suodatukseen tarkoitettua sentrifuugia - Laroxin painesuodatimella, joka yksinään pystyy täyttämään tuottavuus- ja tehokkuusvaatimukset.

Titaanidioksidituottajat poistavat tuotantokapeikkojaan

Titaanidioksidin vuosittainen maailmantuotanto on noin neljä miljoonaa tonnia. Kysynnän arvioidaan kasvavan miljoonalla tonnilla vuosituhannen vaihteeseen mennessä ja saavuttavan kuuden miljoonan tonnin rajan vuonna 2005. Kysynnän kasvuodotusten siivittämistä titaanidioksidin tuottajat ovat ryhtyneet poistamaan tuotantokapeikkojaan ja laajentamaan jo olemassa olevia laitoksiaan.

Painesuodatus yleisesti ja erityisesti Laroxin teknologia ovat vahvistaneet asemiaan keinona tuottavuuden kasvattamiseksi ja tuotantovolyymien lisäämiseksi. Laroxin teknologia tarjoaa tuottajille juuri niitä prosessihyötyjä, joilla tuottavuutta voidaan parantaa lopputuotteen laadun pysyessä korkeana ja energiankulutuksen alhaisena. Kakunpesu on olennainen osa kapasiteettiyltälöä. Perinteisiin menetelmiin verrattuna Laroxin painesuodatimilla saavutetaan alhaisempi pesunesteen kulutus pesutuloksen siittä kärsimättä.

Ympäristöystävälliset prosessit luovat haasteita

Ympäristöläinsäädännön kiristymisen ja ympäristöystävällisyyttä suosivat markkinavoimat asettavat kemiateollisuudelle entistä tiukempia haasteita. Laroxin teknologia pystyy tarjoamaan ratkaisuja, joilla tuottajat voivat sekä alentaa päästöjään että prosessoida tuotantojätteitään edelleen markkinoitaviksi tuotteiksi.

REINER
WEIDNER

Markkinoille on lisäksi tulossa entistä useampia bioteknologisesti tuotettuja entsyymejä. Näiden käyttö kasvaa erityisesti lääketeollisuudessa, mutta sovelluskohteita löytyy myös muista teknisistä sovelluksista. Käytön kasvun myötä myös kiinnostus Laroxin bioteknisiä ratkaisuja kohtaan on lisääntynyt niiden optimaalisen suodatustuloksen ja tehokkuuden ansiosta.

LAROXIN KANNALTA TÄRKEÄKSI KILPAILUTEKIJÄKSI NOUSEE LAROXIN PALVELUORGANISAATION KYKY ENNAKOIDA ASIAKKAAN TARPEITA SEKÄ RESURSSIT PALVELLA NOPEASTI JA ASIAANTUNTEVASTI. LAROXIN SERVICE -TULOSYKSIKÖN VASTUUALUEESEEN KUULUVAT ASIAKKAAN LUONA TAPAHTUVA KOKOONPANO JA ASENNUKSET, KÄYTTÖÖNOTTOPALVELUT, HUOLTO JA KUNNOSSAPITO SEKÄ VARAOSAHUOLTO. LISÄKSI YKSIKKÖ TUOTTAÄ PAINESUODATTIMIEN DOKUMENTAATION JA KOULUTTAA ASIAKKAAN EDUSTAJAT PAINESUODATTIMIEN KÄYTTÖÖN.

LAROX SERVICEEN PAIKALLINEN HENKILÖSTÖ
PALVELEE ASIAKKAITA 12 MAASSA

Larox Service eriytettiin omaksi tulosyksikökseen vuonna 1997. Valtaosa maailmanlaajuisesti toimivan ryhmän liikevaihdosta tulee yhä vielä varaosapalveluista, mutta tulevaisuudessa muiden palveluiden, kuten koulutuksen ja teknisen tuen osuuden ennakoidaan kasvavan nopeimmin. Larox on rakentanut oman Service-organisaationsa 12 eri maahan. Kuudessa maanosassa olevissa huoltopisteissä asiakasta palvelee paikallinen Laroxin kouluttama henkilöstö.

Muutoksen ohjaimissa

Larox Service -ryhmän palvelujen kysyntää lisää asiakkaiden halu pienentää omia kunnossapitokustannuksiin sekä koulutuksen avulla että siir-

tämällä osa huolto- ja kunnossapitotoimista suodattimittajan tehtäväksi. Suuntaus huoltotoimintojen siirtämiseen Laroxin hoidettavaksi on selvin niillä aloilla, joilla on jo perinteisesti vähän henkilöstöä tuotanto-tehtävissä.

Palvellakseen laajenevaa asiakaskuntaansa entistä laadukkaammin Larox Service on tuonut markkinoille huoltosopimusohjelman. Ohjelma kattaa niin ennakoidun huollon, ennalta aikataulutetut huoltokäynnit

kuin ongelmanratkaisupalvelunkin. Ennaltaehkäisevän palvelun tarkoituksena on tehostaa asiakkaiden tuotantoa vähentämällä kiusallisten tuotantokatkosten määrää.

Larox seuraa laitteiston toimintaa pitkään käyttöönoton jälkeen - ja vastaa asiakkaiden muuttuviin prosessitarpeisiin. Larox analysoi huoltosopimusasiakkaidensa toiminnassa olevia laitteita kahdesta neljään kertaan vuodessa. Analyysin kohteena ovat laitteiden mekaaniset ja toiminnalliset ominaisuudet.

Prosessien optimointiin koulutetut Laroxin huoltoinsinöörit laativat kustakin asiakkaan luona tehdystä analyysistä kattavan raportin, johon sisältyy niin Laroxin suositukset ennal-

taehkäisevän huollon tarpeelle kuin laitteiden käyttöä koskevia ohjeita.

Huoltosopimusasiakkaan luona tehtäviin huoltokäynteihin kuuluu olennaisena osana myös asiakkaan käyttö- ja huoltohenkilöstön koulutus. Palvelut huolto-ohjelmaan kuuluville asiakkaille on hinnoiteltu eri periaatteilla kuin muille Larox Serviceen asiakasryhmille. Lisäetuihin kuuluvat myös ennakotiedotus laite- ja prosessiuutuuksista sekä ennalta aikataulutetut huoltosuunnitelmat. Palvelua täydentää vuorokauden ympäri toimiva palvelunumero, josta huoltosopimusasiakas saa vuorokauden ajoista riippumatta ongelmanratkaisu- ja varaosatuken.

Larox Service on niin ikään lanseerannut sisäisen koulutusohjelman, jolla pyritään luomaan entistä paremmat puitteet teknisille ja sovelluskohtaisille palvelutuotteille. Laroxin tavoitteena on tarjota asiakaskunnalleen palvelupiste, josta asiakas saa kaiken tarvitsemansa tuen ja neuvonnan. Käytännössä tämä toteutuu siten, että kutakin asiakasta palvelee nimetty henkilö, Account Manager, joka vastaa asiakastyytyväisyydestä. Uusi palvelumalli antaa Larox Service -organisaatiolle aiempaa tehokkaammat väylät asiakastuen sekä uusimman tuote- ja prosessitiedon kanavointiin.

KARI SUNINEN

LAROX FLOWSYS OY ON ERIKOISTUNUT RATKAISEMAAN ASIAKKAIDEN VENTTIILIONGELMIA PROSESSITEOLISUUDEN VAATIVIMMISSA OLOSUHTEISSA. KAIVOS- JA MINERAALITEOLLISUUS OSOITTAUTUIVAT VUONNA 1997 VAHVIMMIKSI MARKKINA-ALUEIKSI. TULEVIEN VUOSIEN TAVOITTEENA ON LAROX-VENTTIILIIEN MARKKINAOSUUDEN KASVATTAMINEN ENNEN KAIKKEA PAPERI-, KEMIAN- JA ENERGIATEOLLISUUDESSA. UUSIA LAROX-VENTTIILISOVELLUKSIA ETSITÄÄN JATKUVASTI JA MYYNTIÄ PYRITÄÄN KASVATTAMAAN MYÖS LAAJENTAMALLA OLEMASSA OLEVIEN ASIAKKAIDEN SOVELLUSKANTAA.

Yksi Larox Flowsys Oy:n päätavoitteista vuonna 1997 oli laatujärjestelmän kehittäminen sekä laatusertifikaatin saaminen. Larox Flowsys Oy:lle luovutettiinkin ISO 9001-laatusertifikaatti loppuvuodesta 1997.

JUKKA
AALTONEN

Laatujärjestelmän avulla pystytään vastaamaan paremmin asiakkaiden odotuksiin sekä parantamaan Larox-venttiilien kilpailukykyä toiminnan tehostuessa laatujärjestelmän vaatimusten mukaan. Myynnin kasvuun on varauduttu laatujärjestelmän kehittämisen lisäksi uudistamalla Larox Flowsys Oy:n toiminnanohjausjärjestelmä.

Edustajaverkosto uudistuu

Larox-venttiilien myyntiverkosto kattoi vuonna 1997 yli 40 maata. Vuon-

na 1998 markkina-alueiden laajentaminen sekä edustajaverkoston uudelleenorganisointi ovat päätavoitteita. Tulevaisuudessa edustajaverkoston tulee vastata paremmin Larox Flowsys Oy:n asettamia tavoitteita, jotta yrityksen kasvutavoitteet voidaan saavuttaa.

Panostus virtaustekniikkaan

Tutkimukselle ja tuotekehitykselle annetaan erityistä painoarvoa tulevina vuosina. Olemassa olevia tuotteita kehitetään voimakkaasti asiakkaiden kanssa tiiviissä yhteistyössä. Uusien materiaalien avulla pystytään laajentamaan Larox-venttiilien sovellusalueita ja siten ratkaisemaan yhä paremmin asiakkaiden ongelmia. Tuotekehitys virtaustekniikan alueella on osoittautunut varsin menestykselliseksi ja sitä tullaan jatkamaan yhteistyössä Lappeenrannan Teknillisen korkeakoulun kanssa myös tulevaisuudessa.

Suotuisat suhdannenäkymät

Larox Flowsys Oy on vuonna 1997 kehittänyt erittäin voimakkaasti toimintaansa kaikilla yrityksen osa-alueilla. Yrityksen oman panostuksen lisäksi suhdanteet tärkeimmillä markkina-alueilla näyttävät erittäin suosiollisilta, joten edellytykset voimakkaalle kasvulle vuonna 1998 ovat olemassa.

TAVOITTEENA ON KASVATTAA
MARKKINAOSUUTTA PAPERI-, KEMIAN-, JA
ENERGIATEOLLISUUDESSA

Larox on kahdessakymmenessä vuodessa kasvanut kymmenen miljoonan liikevaihdon yrityksestä maailmanlaajuisesti toimivaksi kilpailukykyiseksi vientiyritykseksi.

Vaatimaton, mutta urhea alku

Nuutti Vartiainen perusti Laroxin vuonna 1977 entisen Lappeenrannan Konepajan tiloihin. Suurimpana erona konepajan toimintaan oli alusta lähtien suuntautuminen vientiin omilla tuotteilla. Yrityksen perusideana oli tuottaa ratkaisuja kaivosteollisuuden rikastus-, luokitus- ja suodatusprosesseihin, joilla voidaan säästää energiaa ympäristöystävällisesti.

Ensimmäisenä täytenä toimintavuotenaan Larox saavutti 13 miljoonan markan liikevaihdon. Edustajasoimuksia solmittiin saman vuoden aikana 17 maahan. Samanaikaisesti panostettiin voimakkaasti niin tuotekehitykseen kuin tarjoustoimintaan, jonka tuloksena syntyivät alan ensimmäiset kattavat hinnastot.

Jo toisen vuoden tuotannossa uusien tuotteiden merkitys oli suuri. Yrityksen pienuudesta huolimatta tarjouskanta kehittyi ripeästi, mikä vakuutti asiakkaat ja rahoittajat. Nuutti Vartiainen vankka kokemus ja laajat henkilökohtaiset kaivosalan suhteet edesauttoivat kasvua. Ensimmäisen kolmen vuoden aikana liikevaihto lähes kaksinkertaistui ollen vuonna 1980 kaksikymmentäkaksi miljoonaa. Tämä saatiin aikaan 84 osaavan henkilön voimin.

Uusia asiakasryhmiä 1980-luvulla

Merkittävin muutos 1980-luvun alussa oli uusien asiakkaiden etsiminen ja löytäminen kaivosteollisuuden ulkopuolelta. Näin Larox sai tukijalkoja kemian-, elintarvike-, lääke- ja muista prosessiteollisuuksista.

Vuosi 1986 toi mukanaan Tasavallan Presidentin vientipalkinnon, jonka Laroxin puolesta vastaanotti Nuutti Vartiainen presidentti Koivistolta. Vientipalkitun yrityksen liikevaihto oli noussut 62 miljoonaa, josta viennin osuus liikevaihdosta lohkaisi 81 %. Omat yritykset Laroxilla sijaitsivat kuudessa maassa, ja edustajia oli 15 maassa. Vuosikymmenen loppupuolella vuonna 1988 Larox noteerautui pörssin OTC-listalle. Seuraavana vuonna Laroxille myönnettiin valtakunnallinen yrittäjäpalkinto.

Kokoonsa nähden Larox on aina sijoittanut runsaasti tuotekehitykseen. Kasvun vauhdissa on pidetty kiinni siitä, että noin 5-15% liikevaihdosta kanavoidaan tuotekehitykseen; erityisesti uusien tuotteiden kehitykseen. Ja tulokset puhuvat puolestaan. 1980-luvun lopussa toimitettiin markkinoille keskikokoinen hydraulinen painesuodatin. Samalla aloitettiin tuotepereheen kooltaan ja kapasiteetiltaan suurimman suodattimen, Larox Power PF:n kehitystyö. Tuotteen lanseeraus ajoittui seuraavan vuosikymmenen alkuun.

Sukupolvi vaihtui 1990-luvun alussa

Laroxin sukupolvenvaihdos ajoittui vuoteen 1990. Toimitusjohtajaksi tuli Timo Vartiainen Nuutti Vartiainen jatkaessa hallituksen puheenjohtajana. Yrityksen liikevaihto oli kasvanut 115 miljoonaa. Henkilökuntaa oli 192, joista Lappeenrannassa työskenteli 153.

Vuonna 1993 perustettiin Larox Flowsys Oy jatkamaan Larox Oy:n venttiiliosaston toimintaa Larox Oy:n tytäryhtiönä. Näin voitiin paremmin laajentaa ja kohdistaa venttiilien markkinointia uusille asiakasryhmille, tehostaa tuotekehitystoimintaa tavoitteena tuotevalikoiman ja käyttöalueen laajentaminen sekä kehittää myyntiverkostoa. Larox Flowsys Oy:n erikoisosaamisalue on letkuventtiilit ja niiden käyttö vaikeissa olosuhteissa.

Toinen saman vuoden merkkipäätös oli Larox Oy:lle myönnetty ISO 9001 -laatusertifikaatti.

Vuoden 1994 uutisaihe oli painesuodatinperheen pienimmän suodattimen Larox Minimax PF:n lanseeraus markkinoille. Liikevaihtoa kertyi 155 miljoonaa ja 181 miljoonaa sitä seuraavana tilikautena.

Ulkomaanlaskutuksen osuus pysyi noin 90 %:ssa. Larox-konserniin kuului Suomessa toimivan emoyhtiön lisäksi kaksi suomalaista ja kaksitoista ulkomaista yksikköä. Konsernin palveluksessa vuonna 1995 oli 257 neljätoista eri kansallisuutta edustavaa henkilöä.

Panostus tuotekehitys- ja tutkimustoimintaan

Maailmanlaajuinen toiminta vaatii jatkuvaa tuotteiden kehitystyötä ja huippuluokan tietotaidon ylläpitämistä. Vuonna 1995 käyttöön vihitty Laroxin uusi tutkimuskeskus jatkaa Laroxin panostusta asiakaskuntansa parempaan palveluun. Neljän miljoonan markan tutkimuskeskustilat palvelevat sekä asiakkaille tehtäviä tutkimuksia - lähinnä koesuodatuksia asiakkaiden prosessilietteilä - että tuotteiden edelleenkehittämiseen tähtäävää tutkimustoimintaa. Tutkimuskeskus palvelee niin Larox Oy:n nesteen- ja kiintoaineenerotus- kuin Larox Flowsys Oy:n venttiililiiketoiminta-alueita.

...unohtamatta kuitenkin tuotantoa

Yksi Larox-konsernin viime aikojen huomattavimmista investoinneista on ollut noin 3,5 miljoonan markan hitsausrobotti, joka on tiettävästi laatuun ensimmäinen teollisuuskäytössä Etelä-Karjalassa. Robottityöaseman avulla Larox tasaa tuotannon kuormitushuippuja ja lyhentää valmistuksen läpimenoaikoja. Investointi liittyi osana Lappeenrannan Teknillisen korkeakoulun kanssa yhteistyössä toteutettuun tutkimusprojektiin, jossa selvitetiin tietokonesimuloinnin hyödyntämistä robottiaseman hankintaprosessissa.

Larox ei ole panostanut ainoastaan tuotannon laitteisiin vaan samalla myös työntekijöidensä ammattitaitoon ja työsuojeluun. Siitä osoitukseksi ovat helmikuussa 1997 todistuk-

sensa saaneet ensimmäiset laroxlaiset eurohitaajat, euroteknikko ja euroinsinööri sekä myöhemmin samana vuonna myönnetty Kymen läänin työsuojelupalkinto.

Erikoistuminen tukee kaksikymppisen kasvua

Laroxin tavoite kasvaa kannattavasti on toteutunut hyvin. Konsernin liikevaihto on kasvanut yli 310 miljoonaa markkaan ja sijoitetun pääoman tuotto 27,4 %:iin. Liiketoimintojen jakonesteen- ja kiintoaineenerotukseen sekä letkuventtiilitoimintoihin on parantanut selkeästi kummankin liiketoiminnan mahdollisuuksia menestyä kansainvälisillä markkinoilla.

Nesteen- ja kiintoaineenerotuksessa Larox keskittyy sellaisiin asiakasprosesseihin, joissa meillä on vankka kokemus, ja joissa voimme tarjota maailman parhaat ratkaisut niin lopputuotteen laadun kuin kokonaiskannattavuudenkin kannalta.

Letkuventtiililiiketoiminta on puolestaan viime vuosien aikana rakennettu kilpailukykyiseksi markkinoinnin, tuotannon ja tuotteiden osalta. Myös venttiileissä keskitymme sellaisiin asiakasprosesseihin, joissa ratkaisujemme edut ovat selkeitä muihin venttiiliratkaisuihin verrattuna.

Laroxin ydinteknologiaa ja laitteita on viime vuosien aikana sovellettu monilla uusilla toimialoilla ja entistä laajemmilla markkinoilla. Myönteistä kehitystä ovat edesauttaneet keskityminen asiakkaiden tarpeisiin, uudistettu organisaatio ja edistysaskeleet yhtiön keskeisillä osaamisalueilla.

Vuonna 1997 konserniin kuului emoyhtiön lisäksi kuusi tytäryhtiötä ja kahdeksan myyntikonttoria.

Asiakkaiden tarpeet on tunnettava

Tulevaisuuden menestyksen kannalta on oleellista yhä paremmin ymmärtää asiakkaiden tarpeet ja menestystekijät. Asiakkaiden menestyksen tukeminen entistä parempien prosessiratkaisujen ja laitteiden avulla antaa Laroxille erinomaisen kilpailukyvyn. Kilpailukyvyn takaaminen edellyttää puolestaan erikoistumista huippuosaamisalueille.

Laroxin tavoitteena olevan kasvun saavuttaminen ei onnistu yksin markkinoiden noin 3 - 5 prosentin vuotuisen kasvun myötä. Lisäkasvua tuovat Laroxin ratkaisujen tarjoamat edut sekä markkinoiden suuren koon avaamat mahdollisuudet.

Valituilla kaivos- ja kemianteollisuuden prosesseilla on erittäin suuri maailmanlaajuinen markkinapotentiaali. Lisäksi asiakkaamme edustavat maailman huippua omilla alueillaan, mikä mahdollistaa Laroxin kasvun asiakkaiden menestyksen mukana.

Valituilla avainsovelluksilla on myös suuri potentiaali alueilla, joilla prosessien tehostaminen ja ympäristönsuojelu ovat vasta alussa. Tällaisia markkina-alueita ovat esimerkiksi IVY-maat sekä useat Itä-Euroopan, Afrikan, Aasian sekä Etelä-Amerikan maat. Laroxin toiminta on näissä maissa alussa ja tulevaisuuden kasvuodotukset ovat suuret.

" LAROXIN TILIKAUSI 1.1.1997 - 31.12.1997 OLI ERITTÄIN HYVÄ. LAROX-KONSERNI YLITTI VUODELLE 1997 ASETETUT TAVOITTEET. OSAVUOSIKATSAUKSESSA TEHTY ENNUSTE LIIKEVAIHDON KASVUSTA JA POSITIIVISESTA TULOSKEHITYKSESTÄ YLITTYI. KONSERNIN LIIKEVAIHTO KASVOI 33,2 PROSENTTIA EDELLISESTÄ VUODESTA 310,5 MMK:AAN. "

-HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS TILIKAUDELTA 1.1.-31.12.1997 -

VASEMMALTA: TIMO VARTIAINEN,
TEPPO TABERMAN, TOIVO MATTI KARPPANEN,
NUUTTI VARTIAINEN, KATARIINA AALTONEN

Larox Oy Hallitus

Timo Vartiainen, s.1955
Koneinsinööri
Toimitusjohtaja

Teppo Taberman, s.1944
Taloustieteiden maisteri
Hallituksen jäsen

Toivo Matti Karppanen, s.1956
Diplomi-insinööri
Varatoimitusjohtaja
Johtaja, nesteen- ja kiinto-
aineenerotus

Nuutti Vartiainen, s.1925
Koneteknikko
Hallituksen puheenjohtaja

Katariina Aaltonen, s.1959
Kauppatieteiden maisteri
Varatoimitusjohtaja
Johtaja, rahoitus ja hallinto

LIIKETOIMINTA-ALUEIDEN JOHTO

Nesteen- ja kiintoaineenerotus

Toivo Matti Karppanen

Kaivos- ja metallurginen teollisuus

Jaakko-Juhani Helsto

Kemianteollisuus

Reiner Weidner

Larox Service

Kari Suninen

Projektinhoito ja suunnittelu

Juhana Ylikojola

Markkinointi

Kaisa Nurminen

PALVELUYKSIKÖIDEN JOHTO

Tuotanto

Pentti Puhakka

Tutkimus ja tuotekehitys

Jukka Koskela

Konsernin palvelut

Katariina Aaltonen

Letkuventtiilit

Jukka Aaltonen

Larox Flowsys Oy, Suomi

Tuotanto ja tuotekehitys

Jarmo Partanen

Rahoitus ja hallinto

Liisa Keinänen

MYYNTIALUEIDEN JOHTO

Pekka Kauranen

Aasia

Pentti Köylljärvi

Larox Oy, Suomi

Afrikka

Patrick Jay

Larox Southern Africa (Pty) Ltd,

Etelä-Afrikka

Australia

Lloyd Holliday

Larox Pty Ltd, Australia

Larox Pty W.A. Office, Australia

Etelä-Amerikka

Aquiles Vergara

Larox Chile S.A, Chile

Larox Chile S.A, Antofagasta, Chile

Larox Sucursal Peru, Peru

Eurooppa

Ian Townsend

Larox Europe GmbH, Saksa

Larox UK, Iso-Britannia

Larox Poland Ltd, Puola

IVY, Pohjoismaat, Baltia

Jyrki Kuukka

Larox Oy, Suomi

Pohjois-Amerikka

Steven Walters

Larox, Inc., Yhdysvallat

Larox, Inc. Phoenix, Yhdysvallat

Larox Canada, Kanada

Larox Mexico, Meksiko

Larox Oy, emoyhtiö

PL 29
53101 Lappeenranta
Finland
Puhelin (05) 668 811
Telefax (05) 668 8277
E-mail info@larox.com
Internet www.larox.com

Tytäryhtiöt ja myyntikonttorit

Australia
Larox Pty Ltd
Unit 1/28 Smith Street
P.O. Box D 3115
Chatswood NSW 2067
Puhelin +61 (2) 9910 6400
Fax +61 (2) 9910 6411
Fax +61 (2) 9910 6422
(venttiilit)

Larox Pty Ltd W.A. Office
155 Main Street
Osborne Park
West Australia 6017
Puhelin +61 (8) 9242 3255
Fax +61 (8) 9242 3256

Chile
Larox Chile S.A.
Fidel Oteiza 1975
Providencia, Santiago
Puhelin +56 (2) 655 1470
Fax +56 (2) 655 1478
E-mail larox@reuna.cl

Larox Chile S.A., Antofagasta
21 de Mayo 921 Oficina N°1
Antofagasta
Puhelin +56 (55) 223 972
Fax +56 (55) 223 972

Etelä-Afrikka
Larox Southern Africa (Pty) Ltd
P.O. Box 4010
Unit 13, Alphen Square North
CNR George & 16th Street, Midrand
Halfway House, 1685
Puhelin +27 (11) 314 1746 / 7
Fax +27 (11) 314 1741
E-mail larox@sprintlink.co.za

Iso-Britannia
Larox UK
The Maltings, Manor Courtyard
Sherington
Buckinghamshire MK16 9PR
Puhelin +44 (1908) 615 610
Fax +44 (1908) 615 543
E-mail laroxuk@msn.com
E-mail ssims@mistral.co.uk
(venttiilit)

Kanada
Larox Canada
Suite 401
50 Burnhamthorpe Rd. West
Mississauga, Ontario L5B 3C2
Puhelin +1 (905) 949 1892
Fax +1 (905) 949 1893

Meksiko
Larox Mexico
Aureliano Rivera 17-202
Col. Progreso Tizapa
C.P. 01080 Mexico D.F.
Puhelin +52 (5) 595 5873
Fax +52 (5) 668 3765

Peru
Larox Sucursal Peru
Calle Pablo Usandizaga 243
Urb. Las Magnolias
San Borja, Lima 41
Puhelin +51 (1) 224 7054 / 55
Fax +51 (1) 475 5821

Puola
Larox Poland Ltd
ul. Graniczna 29
40-956 Katowice
Puhelin +48 (32) 256 2305 / 4368
Fax +48 (32) 256 5871

Saksa
Larox Europe GmbH
Kapellenstrasse 45 A
65830 Kriftel
Puhelin +49 (6192) 209 30
Fax +49 (6192) 8039

Suomi (venttiilit)
Larox Flowsys Oy
P.O. Box 29
53101 Lappeenranta
Puhelin +358 (5) 668 811
Fax +358 (5) 668 8588
E-mail info@larox.fi

Yhdysvallat
Larox, Inc.
9730 Patuxent Woods Drive
21046 Columbia, Maryland
Puhelin +1 (410) 381 3314
Fax +1 (410) 381 4490

Larox, Inc. Phoenix, Arizona
8655 E. Via de Ventura, Suite G227
85258 Scottsdale, Arizona
Puhelin +1 (602) 922 2444
Fax +1 (602) 922 8470

Edustajat

Alankomaat

Protrade Reuzenaar b.v.
Puhelin +31 (72) 533 9300
Fax +31 (72) 533 5302

Verolme Trade and Service
Company B.V.
(venttiilit, Benelux-maat)
Puhelin +31 (10) 482 5300
Fax +31 (10) 479 6632

Argentiina

Dicsa Argentina S.A.
Puhelin +54 (1) 741 6655
Fax +54 (1) 741 1200

Dicsa Argentina S.A. (venttiilit)
Puhelin +54 (1) 846 4000
Fax +54 (1) 846 4049

Australia (venttiilit)

Beacon Engineering
Products Pty Ltd
Puhelin +61 (2) 9841 2345
Fax +61 (2) 9684 6659
E-mail beacon@atkinscar.com.au

Belgia

see The Netherlands:
Protrade Reuzenaar B.V.

Bulgaria

Mr. Kalin Boshkov
Puhelin +359 (2) 981 0576
Fax +359 (2) 980 0293

Brazilia

Tornator Representações Ltda
Puhelin +55 (11) 7787 7117
Fax +55 (11) 7787 6298
E-mail kuntonen@amhost.amcham.com.br

Espanja

La Compañía Theron, S.A.
Puhelin +34 (1) 474 1375
+34 (1) 473 4012
Fax +34 (1) 474 6574

Saidi (venttiilit)

Puhelin +34 (1) 358 1212
Fax +34 (1) 358 0488
E-mail gral.saidi@multico.es

Intia

Veera Engineers Pvt. Ltd.
Puhelin +91 (22) 422 2548
Fax +91 (22) 422 3313

Israel

M.B.L. (LTD)
Puhelin +972 (3) 546 4578
Fax +972 (3) 546 4569
E-mail mblsalt@ibm.net

Italia

Faucitano s.r.l.
Puhelin +39 (2) 4819 4732 / 3
+39 (2) 4819 4541
Fax +39 (2) 4819 4767

Marcora s.r.l. (venttiilit)

Puhelin +39 (2) 7601 7368
Fax +39 (2) 7601 7385

Itävalta (venttiilit)

Lindeberg Gesellschaft m.b.H.
Puhelin +43 (2772) 56 347
Fax +43 (2772) 54 305

Japani

C. Correns & Co., Ltd.
Puhelin +81 (3) 3501 2361
Fax +81 (3) 3501 5309
E-mail h-okuta@green.an.egg.or.jp

Kanada (venttiilit)

Esko Industries Ltd
Puhelin +1 (604) 984 4201
Fax +1 (604) 984 6562
E-mail esko@uniserve.com

Kazakhstan

Alexander Danilenko
Puhelin +7 (3272) 322 740
Fax +7 (3272) 322 740

Kiinan Kansantasavalta

Kaukomarkkinat Oy, Rep. Office
Puhelin +86 (10) 6501 4273 / 274
Fax +86 (10) 6501 4275

Kolumbia (venttiilit)

Remapril Ltda
Puhelin +57 (1) 320 0519
Fax +57 (1) 288 9676
E-mail remapril@colomsat.net.co

Korean Tasavalta

Suhwoo Trading Corporation
Puhelin +82 (2) 3472 5900
Fax +82 (2) 3472 5905
E-mail suhwoo@unitel.co.kr

Kreikka

Ergomin Technical Agencies
Puhelin +30 (1) 363 6076 / 7
Fax +30 (1) 360 3023

Malesia

Master Jaya Engineering sdn.bhd.
Puhelin +60 (6) 799 5313
Fax +60 (6) 799 5052

Waterfield sdn.bhd. (venttiilit)

Puhelin +60 (3) 731 8888
Fax +60 (3) 731 2632

Norja

Brevik Process AS
Puhelin +47 (35) 571 499
Fax +47 (35) 571 576
E-mail brevik.management@online.no

Portugali

Cirtec Ltda
Puhelin +351 (1) 383 3434
Fax +351 (1) 385 9602

Ranska (venttiilit)

Trouvay & Cauvin
Phone +33 (2) 3525 6262
Fax +33 (2) 3525 6410

Romania

Hollar Impex S.R.L.
Puhelin +40 (62) 421 431
Fax +40 (62) 421 431

Ruotsi

Minrox AB
Puhelin +46 (8) 795 5945
Fax +46 (8) 795 6610

Saksa (venttiilit)

Larox Flowsys Oy
Puhelin +358 (5) 668 811
Fax +358 (5) 668 8588
E-mail info@larox.fi

Saudi Arabia (venttiilit)

Bin Harkil
Puhelin +966 (3) 891 1515
Fax +966 (3) 891 8943

Singapore (venttiilit)

Mectron Engineering Pte. Ltd
Puhelin +65 863 3033
Fax +65 863 3900
E-mail mectron@singnet.com.sg

Sveitsi (venttiilit)

Hamberger Armaturen AG
Puhelin +41 (61) 641 4800
Fax +41 (61) 641 4840

Taiwan, Kiinan Tasavalta

Controltek Int'l Co., Ltd.
Puhelin +886 (2) 2627 7671
Fax +886 (2) 2627 7673
E-mail kontek@ms14.hinet.net

Tanska

Mineral Development
International A/S
Puhelin +45 (45) 825 200
Fax +45 (45) 821 820

Otto C. Jensen A/S (venttiilit)

Puhelin +45 (97) 121 000
Fax +45 (97) 213 030

Thaimaa

Cannew International
Trading Co. Ltd.
Puhelin +66 (2) 758 9160-4
Fax +66 (2) 383 5109

Tsekin Tasavalta (venttiilit)

Metex CZ, s.r.o.
Puhelin +420 (2) 730 263
Fax +420 (2) 673 111 26

Turkki

Mate International Trade Co. Inc.
Puhelin +90 (312) 447 1366
Fax +90 (312) 447 1368
E-mail mate@tr-net.net.tr

Venezuela

Asimeca s.a.
Puhelin +58 (51) 430 001 / 747
Fax +58 (51) 612 141
E-mail asimeca@sa.omnes.net

Venäjä

Sergey N. Rogov, c/o IC-Foxx
Puhelin +7 (095) 366 0492
Fax +7 (095) 365 4492

Larox-konserni
PL 29
53101 Lappeenranta
Puh. (05) 668 811
Fax (05) 668 8277
E-mail info@larox.com
Internet <http://www.larox.com>

LAROX

Separates the best from the rest

TILINPÄÄTÖS

1997

LAROX

Separates the best from the rest

LAROX-KONSERNI

TILINPÄÄTÖS 31.12.1997

Hallituksen toimintakertomus

Yleiskatsaus

Laroxin tilikausi 1.1.1997 - 31.12.1997 oli erittäin hyvä. Larox-konserni ylitti vuodelle 1997 asetetut tavoitteet. Osavuositarkastuksessa tehty ennuste liikevaihdon kasvusta ja positiivisesta tuloskehityksestä ylittyi. Konsernin liikevaihto kasvoi 33,2 prosenttia edellisestä vuodesta 310,5 mmk:aan. Liikevaihto/henkilö nousi 870 tmk:sta 1.105 tmk:aan. Käyttökate ja liikevoitto paranivat ja konsernin tulos ennen satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja nousi 37,1 mmk:aan edellisvuoden 17,0 mmk:sta. Konsernin kannattavuus parani sijoitetun pääoman tuotolla mitaten 27,4 prosenttiin edellisvuoden 15,8 prosentista. Omavaraisuusaste nousi 26,1 prosentista 29,1 prosenttiin.

Liiketoiminta

Laroxin valitsema strategia keskittyä vain tietyille teollisuudenaloille on osoittautunut oikeaksi. Keskittyminen toi tulosta erityisesti kaivosteollisuuden ja elintarviketeollisuuden alueilla. Molemmat liiketoiminta-alueet, nesteen- ja kiintoaineenerotus ja letkuventtiilit, saavuttivat niille asetetut tavoitteet.

Edellisten vuosien tapaan lähes 90 prosenttia liikevaihdosta tuli Suomen rajojen ulkopuolelta. Liikevaihto jakautui seuraavasti: Pohjois-, Keski- ja Etelä-Amerikka 45,9 prosenttia, Eurooppa ja Afrikka 31,1 prosenttia sekä Aasia ja Australia 23,0 prosenttia. Konserni vahvisti asemiaan erityisesti Etelä-Amerikassa sekä Euroopassa.

Konsernin tilauskanta oli tilikauden päättyessä 59 mmk, edellisenä vuonna 57 mmk.

Konsernirakenteen muutokset

Konsernin rakenteessa tapahtui pieniä muutoksia.

Nesteen- ja kiintoaineenerotuksen tuotekehityksestä vastannut 100-prosenttisesti Larox Oy:n omistama tytäryhtiö Konstruktioinsinöörit Oy yhdistettiin emoyhtiöön Larox Oy:öön vuoden 1997 alusta.

Kiinassa olevan osakkuusyhtiön toiminta ei ole täyttänyt odotuksia ja sen toiminta on ollut tappiollista. Tilikauden lopussa yhteisyritys päätettiin lopettaa. Osakkuuttamme vastaava osuus tilikauden 1997 tappiosta, 0,6 mmk on kirjattu tuloslaskelmaan. Yhteisvalmistusyrityksen osakkeiden tasearvo ja lopettamiseen liittyvät kulut on kirjattu alas tilikauden tuloksessa satunnaisissa erissä 3,3 miljoonan markan määräisenä.

Tilikauden päättyessä yhtiö osti kahdenkymmenen prosentin osakkuuden suomalaisesta tärkkelysvalmistuksen osaajasta Statech Engineering Oy:stä. Statech Engineering Oy myy ja suunnittelee kansainvälisille asiakkaille tärkkelyksen valmistusprosesseja ja toimittaa niitä avaimet käteen -periaatteella. Kauppa vahvistaa Laroxin liiketoimintaa tärkkelysteollisuudessa. Osakkuusyhtiön tulosta ei ole kirjattu konsernin tilikauden tulokseen.

Tulos ja kannattavuus

Konsernin kannattavuus parani edellisvuodesta volyymin kasvun ja tehokamman toiminnan ansiosta. Myös US-dollarin positiivinen kehitys

vaikutti konsernin kannattavuuteen parantavasti lisäämällä kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Konsernin käyttökate oli 55,5 mmk, edellisvuonna 36,1, ollen 17,9 prosenttia liikevaihdosta, edellisvuonna 15,5 prosenttia. Konsernin poistot olivat 12,4 mmk, edellisvuonna 11,6 mmk. Poistojen osuus liikevaihdosta oli 4,0 prosenttia. Liikevoittoa kertyi 43,2 mmk, edellisvuonna 24,4 mmk, joka oli 13,9 prosenttia liikevaihdosta, edellisvuonna 10,5 prosenttia.

Tulos ennen satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 37,1 mmk, edellisvuonna 17,0 mk, joka oli 11,9 prosenttia liikevaihdosta, edellisvuonna 7,3 prosenttia. Tilikauden verot olivat 6,3 mmk, edellisvuonna 3,6 mmk. Tilikauden tulos oli 27,3 mmk voitollinen, edellisvuonna 5,2 mmk.

Yhtiön oman pääoman tuotto parani 54,4 prosenttiin, edellisvuoden 31,9 prosentista. Sijoitetun pääoman tuotto oli 27,4 prosenttia, edellisvuonna 15,8 prosenttia. Osakekohtainen tulos nousi 5,05 markasta 11,60 markkaan.

Jo 1990-luvun alusta lähtien tavoitteena on ollut keventää konsernin taserakennetta. Tavoitteen toteutuminen on nähtävissä rahoituskustannusten alentumisena ja vakaavaruuden parantumisena.

Rahoitus ja rahoitusasema

Konsernin rahoitusasema parani tilikauden aikana.

Omavaraisuus nousi 29,1 prosenttiin edellisvuoden 26,1 prosentista. Nettovelkojen osuus liikevaihdosta oli 32,9 prosenttia. Nettorahoituskulut vähenivät edelleen edellisestä vuo-

desta ja olivat 6,1 mmk, edellisvuonna 7,4 mmk. Nettorahoituskulujen osuus liikevaihdosta oli 2,0 prosenttia, edellisvuonna 3,2 prosenttia. Maksuvalmius oli tyydyttävä tilikauden aikana. Tilikauden päättyessä myyntisaatavien määrä oli 98,4 mmk, kasvua edellisvuoteen 58,0 mmk. Kasvu selittyi toimitusten ja laskutuksen painottumisella tilikauden viimeisille kuukausille. Myyntisaatavat eivät sisällä normaalista poikkeavia luottoriskejä. Myyntisaatavien kasvun seurauksena vastaavasti lyhytaikaiset velat kasvoivat lisääntyneen käyttö-pääomatarpeen johdosta.

Investoinnit

Konsernin investoinnit olivat 15,6 mmk, edellisvuonna 12,3 mmk. Investoinnit olivat normaaleja korvausinvestointeja, lukuunottamatta Larox Australian toimitalo-kiinteistön hankintaa. Lisäksi Suomessa Lappeenrannassa on kesken-eräisenä pieni toimistotilojen laajenusinvestointi. Olemassaoleva tuotantokapasiteetti riittää tyydyttämään kasvavan kysynnän ilman suuria investointeja lähitulevaisuudessa.

Tutkimus ja tuotekehitys

Laroxin panostus tutkimukseen, laite- ja prosessikehitykseen sekä koe-toimintaan oli arviolta 15 mmk.

Larox Oy solmi yhteistyösopimuksen neste- ja kiintoaine-erotuksen professuurin tukemiseksi Lappeenrannan Teknillisen korkeakoulun kanssa. Tuki on 1,5 miljoonaa markkaa.

Henkilöstö

Konsernin henkilöstön määrä oli keskimäärin 281, edellisvuonna 268 ja emoyhtiön 180, edellisvuonna 171.

Konsernin maksamat palkat olivat 55,1 mmk, edellisvuonna 44,4 mmk, joista osapalkkioiden osuus 3,8 mmk, edellisvuonna 2,3 mmk. Konsernin emo- ja tytäryhtiöiden toimitusjohtajille ja hallituksen jäsenille maksetut palkat olivat 5,3 mmk, edellisvuonna 4,2 mmk, joista osapalkkioiden osuus 1,3 mmk, edellisvuonna 0,7 mmk.

Osakeantivaltuudet

Larox Oy:n yhtiökokouksen 19.3.1997 otettavaksi päätetystä, suuruudeltaan enintään 60.000 markan suuruisesta johdon optiolainasta merkittiin lainan merkintäaikana 49.000 markkaa. Merkintöjen johdosta osakepääomaa voidaan korottaa enintään 49.000 osakkeella ja 490.000 markalla. Osakkeiden merkintäaika on 19.2. - 4.3.2001. Yhtiön hallituksella ei ole voimassa optiolainan lisäksi muita yhtiökokouksen myöntämiä osakeantivaltuuksia.

Tulevaisuuden näkymät

Konsernin taloudellisen kehityksen odotetaan olevan lähitulevaisuudessa myönteistä. Neste- ja kiintoaineenerotuksessa keskittyminen erikoisosaamista vaativiin prosessiratkaisuihin parantaa asiakaspalvelua, joka puolestaan lisää kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla. Laroxin valitsemilla kaivos- ja kemianteollisuuden sekä elintarviketeollisuuden prosesseilla on suuri markkinapotentiaali. Laroxin asiakkailleen tarjoamien ratkaisujen edut sekä markkinoiden suuri koko luovat hyvät mahdollisuudet saavuttaa tavoitteeksi asetettu keskimääräinen 20 prosentin vuosikasvu. Energiaa säästävien ja ympäristöystävällisten ratkaisujen merkitys kasvaa jatkuvasti. Laroxille uusia mahdollisuuksia

avaavat uudet markkina-alueet, joissa ympäristöasioista huolehtiminen on vasta alullaan.

Epävarmuutta lähitulevaisuuden kehityksessä aiheuttaa asiakkaiden investointien ajoitus, minkä vaikutus pidemmällä aikajaksolla kuitenkin tasaantuu volyymin kasvaessa. Lisäksi Aasian taloudellinen tilanne sekä valuuttakurssien kehittyminen tuovat toimintaan tiettyä epävarmuutta. Aasia yksinään markkina-alueena ei ole Laroxille kovin suuri riski, vaan epävarmuuden leviäminen sieltä muualle maailmaan siirtäen prosessiteollisuuden investointeja.

Laroxin venttiililiiketoiminta on myös kehittynyt myönteisesti. Tavoitteena on keskittyä sellaisiin asiakasprosesseihin, joissa ratkaisujemme edut ovat selkeät ja kilpailukykyiset.

Laroxin viimeisen 5 vuoden aikana saavuttama 20 prosentin keskimääräinen vuosikasvu vaatii keskittymään toiminnan tehokkuuden ylläpitoon ja jatkuvaan tuottavuuden parantamiseen. Kasvu ei yksistään enää riitä, vaan kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen tullaan jatkossa kiinnittämään erityistä huomiota.

Konsernin tavoitteena on jatkossakin olla luotettava, asiakaslähtöinen, maailmanlaajuisesti ja laadukkaasti toimiva, alansa huippuosaamista edustava yritys.

TULOSLASKELMAT

(1000 mk)	Konserni		Larox Oy	
	1.1.-31.12.1997	1.1.-31.12.1996	1.1.-31.12.1997	1.1.-31.12.1996
Liikevaihto	310 519	233 120	208 954	165 848
Valmisteveraston muutos	- 3 770	- 8 062	- 2 875	- 8 818
Siirto omaan käyttöön	- 744	4 199	- 744	4 199
Liiketoiminnan muut tuotot	340	576	1 038	1 439
Kulut				
Aineet, tarvikkeet, tavarat;				
Ostot tilikauden aikana	123 986	85 992	79 527	60 214
Varastojen muutos	- 6 056	379	- 4 853	1 199
Ulkopuoliset palvelut	3 143	5 002	2 899	4 946
Vuokrat	2 054	1 651	438	331
Henkilöstökulut	67 660	56 181	41 157	34 255
Osuus osakkuusyhtiöiden tappiosta	601	752		
Muut kulut	59 424	43 821	36 627	30 538
	250 812	193 778	155 795	131 483
Käyttökate	55 533	36 055	50 578	31 185
Poistot				
Käyttöomaisuudesta ja muista				
pitkävaikutteisista menoista	11 888	11 152	8 788	8 913
Konserniaktiivan poisto	488	488		
	12 376	11 640	8 788	8 913
Liikevoitto	43 157	24 415	41 790	22 272
Rahoitustuotot ja -kulut				
Osinkotuotot	115	-	159	7 324
Korkotuotot pitkäaik.sijoituksista	78	363	731	1 224
Kurssierot	718	191	- 511	287
Korkokulut	- 6 125	- 7 320	- 5 636	- 6 680
Muut rahoituksen tuotot ja kulut	- 868	- 656	- 560	- 781
	- 6 082	- 7 422	- 5 817	1 374
Tulos ennen satunnaisia eriä	37 075	16 993	35 973	23 646
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Satunnaiset tuotot	-	-	-	-
Satunnaiset kulut	3 307	8 181	19 568	8 181
	3 307	8 181	19 568	8 181
Tulos ennen varauksia ja veroja	33 768	8 812	16 405	15 465
Poistoeron muutos	-	-	227	- 2 230
Vapaaehtoisten varausten muutos	-	-	1 943	4 507
Vähemmistöosuus	- 137	- 96	-	-
Välittömät verot	6 298	3 566	5 371	3 349
Tilikauden tulos	27 333	5 150	13 204	14 393

T A S E E T

(1000 mk)	Konserni		Larox Oy	
	31.12.1997	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1996
VASTAAVAA				
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	4 288	4 258	502	476
Konserniaktiiva	244	733		
Muut pitkävaikutteiset menot	3 640	3 942	2 982	3 533
Ennakkomaksut	-	-	-	-
	8 172	8 933	3 484	4 009
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	11 966	8 848	6 589	6 589
Rakennukset ja rakennelmat	36 036	35 785	32 526	33 187
Koneet ja kalusto	22 180	22 228	13 796	14 861
Muut aineelliset hyödykkeet	349	254	191	46
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	1 052	-	1 021	-
	71 583	67 115	54 123	54 683
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Tytäryhtiöosakkeet			14 796	14 512
Osakkeet ja osuudet	522	3 196	522	4 916
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	990	1 242	3 122	4 271
	1 512	4 438	18 440	23 699
Arvostuserät	-	1 265	-	1 844
Vaihto- ja rahoitusomaisuus				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	25 468	23 785	22 092	17 239
Keskeneräiset tuotteet	1 829	3 054	2 142	3 040
Valmiit tuotteet/tavarat	20 483	15 833	1 016	2 993
Muu vaihto-omaisuus	1 866	3 337	-	-
Ennakkomaksut	-	2	-	-
	49 646	46 011	25 250	23 272
Saamiset				
Myyntisaamiset	98 392	40 388	84 527	33 474
Lainasaamiset	407	3	15 302	23 751
Siirtosaamiset	2 219	3 283	1 488	2 509
Muut saamiset	3 882	759	2 913	270
	104 900	44 433	104 230	60 004
Rahat ja pankkisaamiset	3 781	2 984	285	464
Vastaavaa yhteensä	239 594	175 179	205 812	167 975

(1000 mk)	Konserni		Larox Oy	
	31.12.1997	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1996
VASTATTAVAA				
Oma pääoma				
Sidottu oma pääoma				
Osakepääoma				
Osakepääoma	26 411	26 411	26 411	26 411
Vararahasto	64	64	64	64
Arvonkorotusrahassto	448	448	448	448
	26 923	26 923	26 923	26 923
Vapaa oma pääoma				
Kertyneet voittovarot	12 036	9 993	11 450	2 075
Tilikauden voitto	27 333	5 150	13 204	14 393
	39 369	15 143	24 654	16 468
Vähemmistöosuus	2 430	2 301	-	-
Varaukset				
Kertyneet ylipeistot	-	-	5 779	6 005
Vapaaehtoiset varaukset				
Siirtymävaraus	-	-	-	1 943
Pakolliset varaukset				
Takuuvaraus	836	663	836	663
Vieras pääoma				
Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	37 025	39 864	36 535	38 715
Eläkelainat	10 126	10 889	10 126	10 888
Laskennallinen verovelka	1 705	2 308	-	-
Muut pitkäaikaiset velat	2 794	1 117	4 719	713
	51 650	54 178	51 380	50 316
Lyhytaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	23 083	19 784	17 591	15 532
Eläkelainat	762	820	762	820
Saadut ennakot	3 699	5 073	5 960	3 542
Ostovelat	35 363	8 613	20 791	6 949
Rahoitusvekselit	28 615	26 460	30 838	25 960
Siirtovelat	23 463	14 525	18 203	12 715
Muut lyhytaikaiset velat	3 401	696	2 095	139
	118 386	75 971	96 240	65 657
Vastattavaa yhteensä	239 594	175 179	205 812	167 975

RAHOITUSLASKELMAT

(1000 mk)	Konserni		Larox Oy	
	31.12.1997	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1996
Varojen hankinta				
Tulorahoitus				
Nettovoitto	27 470	5 246	13 204	14 393
Poistot	12 376	11 640	8 788	8 913
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	601	752	-	-
Varausten muutos	-	-	- 2 170	- 2 277
Satunnaiset erät	3 307	8 181	19 178	8 181
Tulorahoitus yhteensä	43 754	25 819	39 000	29 210
Pitkäaikaisesta rahoitusomaisuudesta	-	206	-	-
Käyttöomaisuuden myynnistä	488	1 903	1 406	80
Pitkäaikaisten velkojen lisäyksestä	40 233	32 722	40 233	32 722
Arvostuserien muutoksesta	-	1 325	-	68
Osakeanti	-	-	-	-
	84 475	61 975	80 639	62 080
Varojen käyttö				
Pitkäaikaiseen rahoitusomaisuuteen	-	1 149	-	8 020
Investointeihin	14 385	12 281	6 975	5 597
Pitkäaikaisten velkojen vähennykseen	39 521	39 559	37 168	42 549
Osingonjako	5 018	2 641	5 018	2 641
Tytäryhtiösaatavan poisto	-	-	14 209	-
	58 924	55 630	63 370	58 807
Nettokäyttöpääoman muutos	25 551	2 146	17 269	- 926
Siirto omaan käyttöön*	-	4 199	-	4 199
	84 475	61 975	80 639	62 080
Nettokäyttöpääoman muutos				
Rahat ja pankkisaamiset	796	- 1 230	- 179	- 787
Lyhytaikainen rahoitusomaisuus	60 467	- 17 910	44 225	- 13 459
Vaihto-omaisuus	3 635	- 8 457	1 978	- 10 018
Lyhytaikainen vieras pääoma	- 39 347	29 743	- 28 755	23 338
	25 551	2 146	17 269	- 926
Nettokäyttöpääoma 1.1.	37 398	35 252	33 772	10 947
Nettokäyttöpääoma 31.12.	62 949	37 398	51 041	10 021

* eliminoitu investoinneista ja vaihto-omaisuudesta

Laadintaperiaatteet

Konsolidointi

Konsernitilinpäätös käsittää emoyhtiö Larox Oy:n sekä kaikki Suomessa ja ulkomailla olevat yhtiöt, joissa Larox Oy:llä on määräysvalta.

Vähemmistön osuudet sekä tulokista että omista pääomista on esitetty erillisinä erinä tuloslaskelmassa ja taseessa. Osakkuusyhtiön tulos on huomioitu tuloslaskelman kohdassa "Osuus osakkuusyhtiöiden tappiosta".

Tytäryhtiöosakkeiden eliminoinnissa käytetään hankintamenomenetelmää. Ns. ylihinta, joka syntyy, kun tytäryhtiön osakkeiden hankintameno ylittää konsernin osuuden hankitun yhtiön omasta pääomasta ja varauksista, aktivoidaan kokonaisuudessaan konserniaktiivaksi ja poistetaan kymmenessä vuodessa.

Konsernin vapaaehtoiset varaukset ja kertyneet poistoerot on kirjattu konsernin vapaaseen pääomaan. Verokannan mukainen osuus on kirjattu laskennalliseksi verovelaksi vastattaviin. Konsernin varauksien ja poistoeron purkamista ei näy konsernin tuloslaskelmassa. Konsolidoinnin muuntoero on esitetty konsernin vapaassa pääomassa. Edellisvuonna muuntoerot sisältyivät arvostuseriin.

Valuuttamääräiset tapahtumat

Valuuttamääräiset tapahtumat kirjataan kirjanpidossa Suomen markkoiksi käyttämällä tapahtumapäivän voimassa olevaa valuuttakurssia. Tilinpäätöksessä muunnetaan ulkomaan valuuttana olevat varat ja velat Suomen markkoiksi käyttämällä Suomen Pankin tilinpäätöspäivän keskikursseja.

Konsernitilinpäätöksessä ulkomaisten konserniyhtiöiden tuloslas-

kelmat on muunnettu Suomen markkoiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet Suomen Pankin antamaan tilinpäätöspäivän keskikurssiin.

Kurssierot

Kaikki tilikauden aikana myyntisaamista ja ostoveloista, lyhyt- ja pitkäaikaisista veloista sekä saamisista realisoituneet ja realisoitumattomat kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti.

Liikevaihto

Tuotteiden ja palvelusten myynti tuloutetaan niiden luovutuksen yhteydessä. Myyntituotoista vähennetään välilliset verot ja myynnin oikaisuerät.

Siirto omaan käyttöön

Oikaisueränä on esitetty käyttöomaisuudesta vaihto-omaisuuteen siirretyt laitteet.

Palkat

Liitetiedoissa oleviin valmistuspalkkoihin sisältyvät työssäoloajalta maksettujen palkkojen lisäksi loma-ajalta, vapaapäiviltä ja sairausajalta maksetut palkat sekä lomaltapaluurahat ja palvelusvuosi- ym. palkkiot.

Välittömät verot

Välittöminä veroina on tuloslaskelmaan kirjattu tilikauden tulosta vastaavat, arvioidut verot sekä aikaisempien tilivuosien verojen oikaisut.

Vaihto-omaisuus

Kotimaisten konserniyhtiöiden vaihto-omaisuus arvostetaan välittömään hankintamenuon FIFO-periaatetta noudattaen.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden osalta on käytetty ao. maan menettelyä. Tällä ei ole olennaista merkitystä konsernin vaihto-omaisuuden arvoon.

Käyttöomaisuus ja poistot

Käyttöomaisuuden kirjanpitoarvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenuihin lukuunottamatta eräiden maa- ja vesialueiden sekä rakennusten arvonorotuksia.

Poistokelpoisesta käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot arvioituun taloudelliseen käyttöikään perustuen. Poistajat perustuvat taloudelliseen käyttöikään seuraavasti: rakennukset ja rakennelmat 40 vuotta; koneet ja kalusto 4 - 10 vuotta; muut pitkävaikutteiset menot 3-10 vuotta; muut aineelliset hyödykkeet 10 vuotta; aineettomat oikeudet 10 vuotta.

Konsernitilinpäätöksessä huomioidaan otetut suunnitelman mukaiset poistot muodostuvat konserniin kuuluvien yhtiöiden poistojen summasta lisättyinä konserniaktiivan poistolla.

LIITETIEDOT

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

(1000 mk)	Konserni		Larox Oy	
	1.1.-31.12.1997	1.1.-31.12.1996	1.1.-31.12.1997	1.1.-31.12.1996
1. Palkat				
Palkat ja luontaisedut	55 140	44 399	33 283	26 864
josta toimitusjohtajan ja hallituksen palkat ja palkkiot	5 347	4 203	2 395	1 873
Eläkekulut	815	578	67	67
Muut henkilöstökulut	11 705	11 204	7 807	7 324
Yhteensä	67 660	56 181	41 157	34 255
2. Poistot				
Suunnitelman mukaan				
Rakennuksista	834	683	661	661
Koneista ja kalustosta	7 236	5 535	4 578	4 073
Muista aineellisista hyödykkeistä	43	43	43	43
Osakkeista	-	-	-	-
Muista pitkävaikutteisista menoista	1 807	3 455	1 539	2 700
Aineettomista oikeuksista	124	116	123	116
Arvostuseristä	1 844	1 320	1 844	1 320
Kaivostoiminnasta	-	-	-	-
Konserniaktiivasta	488	488	-	-
Yhteensä	12 376	11 640	8 788	8 913
Suunnitelman mukaisten ja kirjanpidollisten poistojen erotus				
Rakennuksista	62	2 803	62	2 803
Koneista ja kalustosta	215	- 272	86	- 573
Muista aineellisista hyödykkeistä	-	-	-	-
Muista pitkävaikutteisista menoista	-375	-	- 375	-
Aineettomista oikeuksista	-	-	-	-
Yhteensä	-98	2 531	- 227	2 230
Suunnitelman mukaisten ja kirjanpidollisten poistojen kertynyt erotus				
Rakennuksista	4 734	4 672	4 733	4 671
Koneista ja kalustosta	1 690	1 475	943	857
Muista aineellisista hyödykkeistä	2	2	2	2
Muista pitkävaikutteisista menoista	100	475	100	475
Aineettomista oikeuksista	-	-	-	-
Yhteensä	6 526	6 624	5 778	6 005
3. Rahoitustuotot ja -kulut konserniyhtiöille				
Tuotot	-	-	708	8 479
Kulut	-	-	51	194
4. Satunnaiset tuotot ja kulut				
Poisto kaivostoimintaan sitoutuneesta pääomasta	-	- 8 181	-	- 8 181
Poisto yhteisvalmistusyritykseen sitoutuneesta pääomasta	- 3 307	-	- 5 359	-
Tytäryhtiön oman pääoman ehtoisen saatavan poisto	-	-	- 14 209	-
Yhteensä	- 3 307	- 8 181	- 19 568	- 8 181
5. Laskennalliset verot				
Tilikauden tulosta vastaavat arvioidut verot	-6 356	- 3 223	- 5 431	- 3 009
Aik.tilivuosisien verojen oikaisut	59	253	61	- 340
Laskennallisen verovelan muutos	-	- 596	-	-
Yhteensä	-6 297	- 3 566	- 5 370	- 3 349

TASEEN LIITETIEDOT

	Konserni		Larox Oy	
	1997	1996	1997	1996
6. Käyttöomaisuuden muutokset				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	9 827	10 827	5 984	6 286
Lisäykset/vähennykset	154	- 1 000	149	- 302
Hankintameno 31.12.	9 981	9 827	6 133	5 984
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	5 693	5 569	5 631	5 508
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	124	116	123	116
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 288	4 258	502	476
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	21 251	20 048	19 581	19 040
Lisäykset/vähennykset	1 504	1 203	988	541
Hankintameno 31.12.	22 755	21 251	20 569	19 581
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	19 116	17 309	17 587	16 048
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	1 807	3 455	1 539	2 700
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 639	3 942	2 982	3 533
Maa-alueet				
Hankintameno 1.1.	8 848	8 848	6 589	6 589
Lisäykset/vähennykset	3 118	-	-	-
Hankintameno 31.12.	11 966	8 848	6 589	6 589
Maa-alueisiin sisältyy arvonorotuksia	3 350	3 350	3 350	3 350
Rakennukset				
Hankintameno 1.1.	45 802	41 366	43 068	40 157
Lisäykset/vähennykset	1 085	4 436	-	2 911
Hankintameno 31.12.	46 887	45 802	43 068	43 068
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	10 851	10 017	10 542	9 881
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	834	683	661	661
Kirjanpitoarvo 31.12.	36 036	35 785	32 526	33 187
Rakennuksiin sisältyy arvonorotuksia	16 572	16 572	16 572	16 572
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	55 003	48 542	39 301	33 276
Lisäykset/vähennykset	7 188	6 461	3 512	6 025
Hankintameno 31.12.	62 191	55 003	42 813	39 301
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	40 011	32 775	29 018	24 440
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	7 236	5 535	4 578	4 073
Kirjanpitoarvo 31.12.	22 180	22 228	13 795	14 861
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	663	717	432	432
Lisäykset/vähennykset	139	- 54	189	-
Hankintameno 31.12.	802	663	621	432
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	453	409	430	386
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	44	43	44	43
Kirjanpitoarvo 31.12.	349	254	191	46
Tytäryhtiöosakkeet				
Hankintameno 1.1.	-	-	14 512	14 367
Lisäykset/vähennykset	-	-	284	145
Hankintameno 31.12.	-	-	14 796	14 512
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	-	-	-	-
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	-	-	14 796	14 512

(1000 mk)	Konserni		Larox Oy	
	1997	1996	1997	1996
Muut osakkeet				
Hankintameno 1.1.	3 196	3 970	4 916	4 916
Lisäykset/vähennykset	-2 674	- 774	- 4 394	-
Hankintameno 31.12.	522	3 196	522	4 916
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	-	-	-	-
Suunnitelmapoistot 1.1.-31.12.	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	522	3 196	522	4 916

7. Arvostuserät

Konsolidoinnin muuntoero				
lisäys	635	-	-	-
vähennys	-	- 579	-	-
Muut erät				
lisäys	-	-	-	-
vähennys	-1 844	- 4 159	- 1 844	- 3 482
Yhteensä	-1 209	- 4 738	- 1 844	- 3 482

8. Emoyhtiön saamiset tytäryhtiöiltä

Myyntisaamiset			40 191	16 871
Lainasaamiset			15 252	23 751
josta oman pääoman ehtoista			-	10 526
Siirtosaamiset			526	210
Yhteensä			55 969	40 832
Saamiset, jotka eräännyvät yli 1 v. kuluttua			11 739	-

9. Käyttöomaisuuden palovakuutusarvo

Käyttöomaisuuden palovakuutusarvo	105 305	109 224	95 599	93 491
--------------------------------------	---------	---------	--------	--------

Palovakuutusarvo perustuu pääasiassa omaisuuden jälleenhankinta-arvoon.

10. Käyttöomaisuuden verotusarvot

Maa- ja vesialueet			1 080	1 080
Rakennukset ja rakennelmat			13 297	13 918
Osakkeet			16 238	17 193
Yhteensä			30 615	32 191

11. Kaivostoimintaan sitoutunut pääoma

Lainasaamiset (mmk)	-	-	3,1	3,1
Käyttöomaisuus (mmk)	6,0	6,0	-	-
Arvostuserät (mmk)	-	-	-	-
Osakkeet (mmk)	-	-	2,9	2,9
Yhteensä	6,0	6,0	6,0	6,0

12. Osakkeet ja osuudet

		Kpl	Osuus, %		Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo
Tytäryhtiöosakkeet						
Larox Inc	USA	50	100	USD	1 000 000	4 084 500
Larox Europe GmbH	Saksa	500	100	DEM	250 000	718 601
Larox Pty Ltd	Australia	400	100	AUD	400	4 578 637
Larox Chile S.A.	Chile	1 500	100	CLP	15 000 000	202 879
Larox Poland Ltd	Puola	335	100	PLN	335 000	616 341
Konstruktioinsinöörit Oy	Suomi	50	100	FIM	30 000	30 000
Larox Flowsys Oy	Suomi	1 650	55	FIM	1 650 000	1 650 000
Cia Minera Trinidad S.A.	Peru	52 991	98	PEI	6 459 642	2 914 770
Tytäryhtiöosakkeet yhteensä						14 795 728

*) Täydellinen erittely osakeomistuksista konserni- ja muissa yhtiöissä sisältyy viralliseen konsernitilinpäätökseen.

	Osuus,%	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo
Osakkuusyhtiöosakkeet			
Statech Engineering Oy	20	493 560	493 560
Osakkuusyhtiöt yhteensä			493 560
			Kirjanpitoarvo
Muut osakkeet			28 300
Osakkeet yhteensä			15 317 588

	Konserni		Larox Oy	
	1997	1996	1997	1996
13. Oma pääoma				
Sidottu oma pääoma				
Osakepääoma tilikauden alussa	26 411	26 411	26 411	26 411
Rahastoanti	-	-	-	-
Osakepääoma tilikauden lopussa	26 411	26 411	26 411	26 411
Vararahasto tilikauden alussa	64	64	64	64
Vararahasto tilikauden lopussa	64	64	64	64
Arvonkorotusrahoaste tilikauden alussa	448	448	448	448
Muu lisäys/vähennys	-	-	-	-
Arvonkorotusrahoaste tilikauden lopussa	448	448	448	448
Sidottu oma pääoma tilikauden lopussa	26 923	26 923	26 923	26 923
Vapaa oma pääoma				
Vapaa oma pääoma tilikauden alussa	15 143	10 629	16 468	4 716
Osingonjako	- 5 018	- 2 641	- 5 018	- 2 641
Vararahastosta	-	-	-	-
Muu lisäys/vähennys	1 911	2 005	-	-
Tilikauden voitto	27 333	5 150	13 204	14 393
Vapaa oma pääoma tilikauden lopussa	39 369	15 143	24 654	16 468
Oma pääoma yhteensä	66 292	42 066	51 578	43 391
14. Varaukset				
Vapaaehtoiset varaukset				
Siirtymävaraus tilikauden alussa	-	-	1 943	6 450
muutos	-	-	- 1 943	- 4 507
Siirtymävaraus tilikauden lopussa	-	-	-	1 943
Pakolliset varaukset				
Takuuvaraus tilikauden alussa	663	491	663	491
muutos	173	172	173	172
Takuuvaraus tilikauden lopussa	836	663	836	663
15. Emoyhtiön velat tytäryhtiöille				
Ostovelat	-	-	1 504	1 712
Siirtovelat	-	-	7	611
Muut velat	-	-	4 670	713
Yhteensä	-	-	6 181	3 036

	Konserni		Larox Oy	
	1997	1996	1997	1996
16. Vastuusitoumukset				
Omasta puolesta				
Annetut kiinnitykset	70 910	72 410	68 910	70 410
Konserniyhtiöiden puolesta				
Annetut takaukset	-	-	18 386	12 486
Eläkevastuut	294	314	294	314
Vastuut yhteensä	71 204	72 724	87 590	83 210
17. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pidemmän ajan kuluttua				
Rahalaitoslainat	-	2 248	-	2 248
Eläkelainat	7 575	8 145	7 575	8 145
Yhteensä	7 575	10 393	7 575	10 393

MUUT LIITETIEDOT

18. Avoimet johdannaisopimukset 31.12.1997

Valuuttajohdannaiset tmk	käypä arvo	kohde-etuuden arvo
Terminisopimukset	70 018	69 796
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-

Terminisopimusten yhteenlaskettu käypä arvo lasketaan tilinpäätöspäivän Suomen Pankin keskkurssien mukaan. Optioiden tilinpäätöspäivän käyvän arvon määrittäminen tapahtuu markkinoilla yleisesti käytettyjen optioiden hinnoittelumallien mukaisesti. Kohde-etuuksien arvot on ilmoitettu bruttomääräisinä ostetun valuutan tilinpäätöshetken markkavasta-arvon mukaisesti.

19. Suojautuminen valuutta- ja korkoriskeiltä

Konsernin tavoitteena on minimoida valuutta- ja korkoriskin vaikutus konsernin kassaan, tulokseen ja omaan pääomaan.

Vahvistetun valuuttapolitiikan mukaisesti konsernin rahoitustoiminnon tehtävänä on suojata kaikki merkittävät valuuttariskit. Riskinalainen valuuttapositio koostuu pääasiallisesti myyntisaatavista, tilauskannasta, valuuttamääräistä veloista sekä osasta tarjouskantaa.

Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot sekä maksetut ja saadut preemiot käsitellään myyntien ja ostojen oikaisuerinä. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot kirjataan rahoitustuottojen ja -kulujen ryhmään. Laroxin merkittävimmät laskutusvaluutat ovat USD, FIM, AUD, DEM ja GBP. Konsernin pääasiallinen ostovaluutta on FIM. Valuuttaposition suojauksessa käytetään valuuttatermiinejä, valuuttaoptioita ja valuuttalainoja. Konserni suojaa myös ulkomaisten tytäryhtiöiden omia pääomia valuuttalainoilla.

Korkoriskin hallitsemiseksi konsernin lainanotto on hajautettu kiinteä- ja vaihtuvakorkoisin instrumentteihin. Tilikauden lopussa konsernissa ei ollut avoimia korkotermiinejä tai koronvaihtosopimuksia.

20. Riita-asiat

Larox Oy:llä on vireillä kaksi oikeudenkäyntiä Outokumpu Oy:tä vastaan. Outokummun vuonna 1996 nostama patentin loukkauskanne 20 mmk:n korvausvaatimuksineen sekä Laroxin vuonna 1997 nostama patentin mitättömyyskanne. Helsingin käräjäoikeus käsittelee ensin Laroxin nostamaa mitättömyyskannetta, jonka jälkeen käsitellään Outokummun loukkaamiskannetta, mikäli mitättömyyskannetta ei ole hyväksytty. Molempien kanteiden oikeuskäsittely voi kestää useita vuosia.

Laroxin käsityksen mukaan Outokummun korvaus- ja muut vaatimukset ovat aiheettomia sekä perusteiltaan että määriltään.

21. Optiolainat

Yhtiö on 19.03.1997 päättänyt optiolainan ottamisesta. Merkityn lainan määrä on 49.000,00 markkaa. Yhtiön osakepääomaa voidaan korottaa uusmerkinnällä optiolainan perusteella enintään 490.000,00 markalla. Osakemerkintä voi tapahtua 19.02.2001-04.03.2001 välisenä aikana.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Konsernin vapaa oma pääoma 31.12.1997 on 39.369.165,00 mk, josta jakokelpoista on 34.983.664,00 mk. Emoyhtiön voitto päättyneeltä tilikaudelta on 13.204.437,40 mk ja aikaisemmilta tilikausilta kertyneet voittovarot ovat 11.450.446,15 mk.

Hallitus ehdottaa, että osinkoa jaetaan 4,00 mk osakkeelta eli 10.564.400,00 mk. Tämän jälkeen käyttämättömiksi voittovaroiksi emoyhtiössä jää 14.090.483,55 mk.

Lappeenrannassa 17. päivänä helmikuuta 1998

LAROX OY

Timo Vartiainen   Nuutti Vartiainen   Katariina Aaltonen

Toivo Matti Karppanen   Teppo Taberman

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Larox Oy:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Larox Oy:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.1997-31.12.1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaisten sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys taseen mukaisen vapaan oman pääoman käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Olemme perehtyneet tilikauden aikana julkistettuun osavuosisikatsukseen. Käsityksemme mukaan osavuosisikatsaus on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Lappeenrannassa 17. päivänä helmikuuta 1998

Petteri Valkonen
KHT

Pasi Waris
KHT

Osakekohtaiset tunnusluvut

	1997	1996	1994-1995	1993-1994	1992-1993
Tulos/osake, mk	11,60	5,05	0,22	2,79	2,11
Oma pääoma/osake, mk	25,10	15,93	14,22	17,31	16,02
Osinko/osake, mk	4,00	1,90	1,00	2,14	0,0
Osinko/tulos, %	34,5	37,6	460,7	76,7	0,0
Efekttiivinen osinkotuotto, %	6,1	5,0	4,2	5,1	0,0
Hinta/voitto -suhde (P/E)	5,7	7,5	110,6	15,2	10,5
Osakkeen kurssikehitys					
Keskikurssi, mk	59,38	35,22	36,19	38,16	18,45
Alin kurssi, mk	38,50	25,00	23,00	23,57	11,43
Ylin kurssi, mk	74,00	42,00	69,00	59,29	31,43
Kurssi tilikauden lopussa, mk	67,00	37,60	26,20	42,50	22,14
Osakekannan markkina-arvo kauden lopussa					
A-osakkeet, mmk*)	46,7	26,8	17,0	30,0	15,7
B-osakkeet, mmk	127,4	73,1	46,4	49,9	26,1
Yhteensä, mmk	174,1	99,9	63,4	79,9	41,8
Osakkeiden vaihdon kehitys					
B-osakkeet, 1000 kpl	822,5	552,8	292,3	812,8	442,0
Osuus B-osakkeiden keskim. lkm:stä, %	42,6	28,6	15,7	69,0	37,5
Osakkeiden keskimääräinen lkm, 1000 kpl	1 933,1	1 933,1	1 856,8	1 178,5	1 178,5
Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa					
A-sarja, 1000 kpl	708	708	708	708	708
B-sarja, 1000 kpl	1 933,1	1 933,1	1 933,1	1 178,5	1 178,5
Yhteensä, 1000 kpl	2 641,1	2 641,1	2 641,1	1 886,5	1 886,5

Osakekohtaiset luvut ovat osakeantioikaistuja. Tilivuosien 1994-1995 ja 1992-1993 pituudet ovat poikkeukselliset.

*) A-osakkeen kohdalla käytetty julkisesti noteeratun B-osakkeen tilikauden viimeistä kaupantekokurssia.

Osakekannan jakautuminen sektoreittain 31.12.1997

	Osakkaiden lukumäärä	Osuus osakkaista, %	Osakkeita yhteensä, kpl	Osuus osakekannasta, %
Yksityiset yritykset	67	10,8	442 982	16,77
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	14	2,3	210 503	7,97
Julkisyhteisöt	2	0,3	31 729	1,20
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	7	1,1	8 470	0,32
Kotiitaloudet	525	85,0	1 893 243	71,68
Ulkomaiset omistajat	3	0,5	765	0,03
Yhteensä	618	100,0	2 587 692	97,98
Odotusluettelolla			45 000	1,70
Yhteistilillä			8 408	0,32
Liikkeeseenlaskettu yhteensä			2 641 100	100,00

Osakekannan jakautuminen suuruusluokittain 31.12.1997

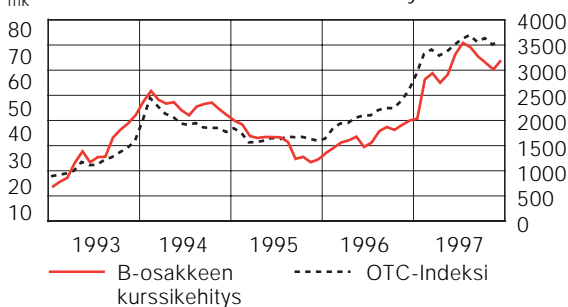
	Osakkaiden lukumäärä	Osuus osakkaista, %	Osakkeita yhteensä, kpl	Osuus osakekannasta, %
1 - 100	100	16,1	4 926	0,2
101 - 500	294	47,4	83 220	3,2
501 - 1000	106	17,1	82 323	3,1
1001 - 5000	79	12,7	175 729	6,7
5001 - 10000	8	1,3	57 925	2,2
10001 - 50000	25	4,0	638 876	24,2
50001 - 100000	4	0,7	342 163	13,0
Yli 100000	4	0,7	1 202 530	45,5
Odotusluettelolla yhteensä			45 000	1,7
Yhteistilillä			8 408	0,3
Liikkeeseenlaskettu yhteensä			2 641 100	100,0

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.1997

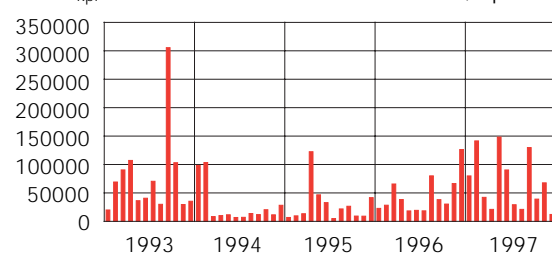
	Osuus osake- kannasta %	Osuus ääni- määrästä %
Vartiainen Timo	12,3	23,2
Aaltonen Terhi-Katariina	12,1	23,2
Kupias Karoliina	11,7	23,1
Vartiainen Nuutti	9,5	16,2
Vartiainen Tyyne	3,2	4,3
Capillary Oy	3,7	0,6
Evli-Select Sijoitusrahasto	3,1	0,5
Thomeko Oy	3,0	0,5
Evli Nordic Small Co Sijoitusrahasto	2,3	0,4
Nordica Invest Oy	1,5	0,2

Larox Oy:n hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistavat ja hallitsevat yhteensä 1 161 837 osaketta, mikä vastaa 65,2 % äänivallasta.

Laroxin B-osakkeen kurssikehitys

Laroxin B-osakkeen vaihto, kpl

KONSERNIN KEHITYS 1992 - 1997

(1000 mk)	1997	1996	1994-1995	1993-1994	1992-1993
Toiminnan laajuus					
Liikevaihto	310 519	233 120	181 771	155 264	143 155
Liikevaihdon kasvu (%)	33,2	28,2	17,1	8,5	15,3
Viennin ja ulkomaantoiminnan osuus %	88	91	90	90	95
Henkilömäärä (lkm)	281	268	257	210	204
Liikevaihto/henkilö	1 105	870	707	739	702
Kokonaisvelat	170 872	130 812	167 170	143 446	143 348
Lyhytaikaiset velat	118 386	75 970	119 484	61 091	47 377
Oma pääoma	66 292	42 066	37 552	45 729	38 408
Sijoitettu pääoma	174 528	143 997	172 104	160 392	155 565
Taseen loppusumma	239 594	175 179	206 918	191 269	180 756
Investoinnit	15 630	12 281	14 060	10 224	8 921
Tulos ja kannattavuus					
Käyttökate	55 533	36 055	27 495	34 692	31 756
Poistot	12 376	11 640	11 671	12 407	10 239
Liikevoitto	43 157	24 415	15 824	22 285	21 519
Rahoitustuotot ja -kulut	-6 082	-7 422	-13 441	-10 669	-14 592
Tulos ennen satunnaiseriä ja veroja	37 075	16 993	2 383	11 616	6 505
Nettotulos	30 777	13 427	625	8 118	4 891
Käyttökate-%	17,9	15,5	15,1	22,3	22,2
Liikevoitto-%	13,9	10,5	8,7	14,4	15,0
Nettorahoituskulut-%	2,0	3,2	7,4	6,9	10,2
Tulos ennen satunnaisia eriä ja veroja-%	11,9	7,3	1,3	7,5	4,5
Nettotulos-%	9,9	5,8	0,3	5,2	3,4
Oman pääoman tuotto-%	54,4	31,9	1,4	18,8	9,5
Sijoitetun pääoman tuotto-%	27,4	15,8	10,0	14,1	14,1
Rahoitus					
Quick ratio	0,9	0,7	0,6	1,1	1,2
Current ratio	1,3	1,2	1,0	1,7	1,9
Omavaraisuus-%	29,1	26,1	19,8	25,4	21,4
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	53,8	53,9	88,6	90,5	96,0

Tiikausien 1994-1995 ja 1992-1993 tunnusluvut on suhteutettu 12 kuukaudelle.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAPERIAATTEET

Oman pääoman tuotto-% =	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} - \text{verot}}{(\text{Sijoitettu pääoma} - \text{korolliset velat tilikauden alussa}) + (\text{Sijoitettu pääoma} - \text{korolliset velat tilikauden lopussa})/2} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto-% =	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} + \text{rahoituskulut}}{(\text{Sijoitettu pääoma tilikauden alussa} + \text{sijoitettu pääoma tilikauden lopussa})/2} \times 100$
Omavaraisuus-% =	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vapaaehtoiset varaukset} + \text{kertynyt poistoero} + \text{arvostuserät} + \text{vähemmistöosuus}}{\text{Vastattavaa yhteensä} - \text{lyhytaikaiset ja pitkäaikaiset ennakot}} \times 100$
Suhteellinen velkaantuneisuus =	$\frac{\text{Vieras pääoma yhteensä} + \text{pakolliset varaukset} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$
Sijoitettu pääoma =	Oma pääoma + vapaaehtoiset varaukset + kertynyt poistoero + arvostuserät + pitkäaikainen vieras pääoma + lyhytaikaiset lainat rahoituslaitoksilta + lyhytaikaiset eläkelainat + rahoitusvekselit + muut lyhytaikaiset velat - laskennallinen verovelka
Quick ratio =	$\frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}}$
Current ratio =	$\frac{\text{Vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$
Tulos/osake =	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä, varauksia ja veroja} - \text{verot} +/- \text{vähemmistöosuus}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä kauden aikana}}$
Oma pääoma/osake =	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero} - \text{lykätty verovelka} - \text{vähemmistöosuus}}{\text{Osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$
Osinko/osake =	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$
Osinko/tulos =	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Tulos/osake}} \times 100$
Efektiiivinen osinkotuotto-% =	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Osakeantioikaistu viimeinen kaupantekokurssi kauden lopussa}}$
Hinta/voitto-suhde (P/E) =	$\frac{\text{Osakeantioikaistu viimeinen kaupantekokurssi kauden lopussa}}{\text{Tulos/osake}}$
Osakkeen keskikurssi =	$\frac{\text{Osakkeen markkamääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä}}$
Osakkeiden markkina-arvo kauden lopussa =	Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x kauden viimeisen päivän kaupantekokurssi painotettuna osakkeen kaupankäyntimäärällä
Osakkeiden vaihdon kehitys =	Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä ja sen suhteellinen osuus osakesarjan kokonaismäärän painotetusta keskiarvosta kauden aikana

Larox-konserni
PL 29
53101 Lappeenranta
Puh. (05) 668 811
Fax (05) 668 8277
E-mail info@larox.com
Internet <http://www.larox.com>

LAROX

Separates the best from the rest